

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Intellectu & Scientia Dei, ejusque Objecto. Item de
voluntate & volitione Dei, ejusque Objecto

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Sectio IV. De variis divisionibus divinæ voluntatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73680)

Conclusio
voluntatis
divinæ
quæ
est
in
Deo

Poto (salvo meliori) quæ hæcenus dicta sunt satis superque ostendere probabilitatem nostræ Conclus. hoc notato, quod non loquatur de quantumque variatione; sed de sola physica, ut patet ex ejus verbis; nam moralem seu novam denominationem extrinsecam admittimus, & hæc sufficit; v.g. volitio, quæ Deus

vult aliquem facere Regem, vel amicum, non infert nisi talem novam denominationem; neque aliquid physicum de novo debet in tali homine produci, ut patet in nobis. Affignant quidem Adversarii differentiam inter Deum, & hominem, sed insufficientem, ut jam ostendimus ex Felice.

SECTIO QUARTA.

DE VARIIS DIVISIONIBVS DIVINÆ VOLUNTATIS.

Voluntas
beneplaciti
semper
aliquo
modo
est
efficax.

ostquam egimus (utor verbis Feliceis sup. cap. 5. dist. 1. num. 1.) de existentia, quidditate, & qualitate divinæ voluntatis, solum restat, ut ejus quantitatem, scilicet divisiones varias declaremus; nam quamvis certum sit, actum divinæ voluntatis esse unicum & indivisibilem; tamen propter suam infinitatem, & eminentiam pluribus æquivalere, & sic propter diversa objecta eum in plures partitur; eo planè modo, quo, suo loco ex varietate objectorum divisimus scientiam divinam, non quidem in plures scientias; sed in plures terminationes ejusdem scientiæ inadæquatas. Igitur dividitur hæc voluntas non quoad se, five in quantum est potentia; sed quoad actum secundum, vel potius, quoad terminationem ejus, ut parebit ex dicendis hæc Sectione. Sic itaque.

beneplaciti semper aliquo modo efficacem esse, adeoque semper aliquo modo impleri, ut patebit ex ipsis infra allegandis. Hinc autem ulterius consequenter sentire debent, qui, secundum dicta superius, nobiscum sentiunt, Deum simplici affectu & prorsus inefficaci diligere ens creatum in esse essentia spectatum; sentire, inquam, debent, propositam divinæ voluntatis divisionem non complecti omnem divinæ voluntatis actum; sed solummodò omnem ejus actum efficacem, cujus divisionem pro subiecta materia, in qua versabantur, explicando providentiam Dei, sufficere existimabant. Ita Theodor.

Voluntas beneplaciti semper aliquo modo est efficacem.

Et continuò infert: Immediatius ergo (supposità illà sententià) dividitur actus divinæ voluntatis in volitionem, & nolitionem; & utraque in simplicem, & efficacem; & efficacem in antecedentem, & consequentem, ut optimè Scotus indicavit in Report. lib. 1. dist. 48. num. 11. in impressione Colonienfi, ubi sic ait ad nostrum propositum: Ad tertiam questionem, cum queritur: *Utrum voluntas Dei semper impleatur, dico, quòd voluntas potest accipi, ut voluntas est potentia, vel ut est voluntatis velle (id est, actus voluntatis) vel ut est voluntatis signum, sicut dicitur, veritas est in intellectu, & in propositione, ut in signo. Adhuc voluntatis actus dividitur in volitionem, & nolitionem in nobis; quia volitio est quadam volitio positivè. Et utraque subdividitur: volitio in velle complacentia, sicut desperans de sanitate vult sanitatem, quia complacet sibi; sed non vult voluntate efficaci, quod est velle efficacem; sicut sperans sanitatem, vult eam efficaciter. Velle efficacem subdividitur: aliud est intensum, ut cum homo vult cum ultimata potentia aliquid; aliud velle efficacem remissum, ut cum quis vult aliquid efficaciter; non tamen secundum totum conatum: & omnibus eisdem modis distinguitur volitio. Ex his ad propositum, volitio divina complacentia est respectu omnium aliorum a se; sed non habet voluntatem efficacem respectu impossibilium, nec respectu fiendorum, neque aliquà volitione simplici vult mala: sed voluntate efficaci futura contingentia pro tempore, quo erunt, sed non pro alio; quia causa perfectè ultimata determinata, si non mutabilis, neque impedibilis ponit effectum pro illo tempore, pro quo vult determinatè effectum.*

3.
Alia divisa
iones vo
luntatis de
scotus.

Scotus

Subdivisio
volitionis
in efficacem
& inefficax
com.

Objectum
divinæ vo
litionis
complacem
tia.

CONCLUSIO I.

Voluntas divina dividitur æquivoce in voluntatem signi, & beneplaciti. Signa voluntatis assignantur præceptum, prohibitio, consilium, permissio, & operatio.

2.
Distinguitur
voluntas in
beneplaciti
& signi
quæ est
in
Deo

Consentiunt Theologi (teste Smising Tract. 3. dist. 5. quæst. 2. num. 21.) divisionem voluntatis in beneplaciti, & signi esse divisionem æquivoceam, & voluntatem signi non esse voluntatem propriè; sed ita nominari eo modo, quo testamentum, seu scriptura testatoris voluntas testatoris appellatur; quia est signum voluntatis ejus. Ergo quia Deus præcipiendo, prohibendo, consulendo, permitiendo, operando, significat se quiddam velle, aut nolle impedire, præceptum, prohibitio, consilium, permissio, operatio Dei, divinæ voluntates signi nominantur: unde sola voluntas beneplaciti propriè est actus voluntatis in Deo. Consentiunt quoque; voluntatem

effectum. si enim dimitteret, esset aliquo modo ibi tristitia; sed in Deo non est diminutio gaudii. Alia est voluntas Dei, quae est voluntas beneplaciti, & illa semper impletur. Hæc Doct. Subtilis. Quæ clarioribus verbis exprimentur in Report. impr. ff. Lugd. eadem dist. quæst. 2. num. 1. & 2.

4. Voluntas signi non est actus divina voluntatis.

ejus meminit Scriptura sacra.

Vid etiam voluntatis beneplaciti.

5. An datur sextum signum voluntatis divinae. Estius.

Probat quod sic.

Oppositum docet Smifing.

In hac autem divisione (prosequitur Smifing sup.) non facimus mentionem voluntatis signi; quoniam (ut dixi) non est divina voluntatis actus, sed signum ejus. Quomodo autem quinque signa enumerata divina voluntatis actum significant; & utrum in illa quinque signa adæquatè dividatur voluntas signi; ac demum, quæ sit ratio, distinctioque voluntatis antecedentis, & consequentis, & qualis sit efficacia utriusque; hæc sunt, de quibus non planè eodem modo sentiunt Doctores. Sic ille. Antequàm autem nostrum de his judicium proferamus Nota; utriusque voluntatis, scilicet signi, & beneplaciti, meminisse Scripturam sacram; prioris quidem 1. ad Thessal. 4. v. 3 Hæc est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra. Nam sanctificatio nostra non est actus voluntatis divinae, ut patet ex verbis sequentibus: *Ve abstineatis vos à fornicatione &c.* sed effectus vel signum ejus. De voluntate autem beneplaciti intellexit Scotus 1. dist. 46. quæst. un. num. 2. illud Rom. 9. v. 19. *Voluntati enim ejus quis resistit.* Et istud Psalm. 113. v. 3. *Omnia, quantumque voluit fecit.* Hoc prænotato,

Accedo ad ea, de quibus hic inter DD. disputatur; ac in primis quæro: utrum in illa quinque signa in Concl. enumerata adæquatè dividatur voluntas signi. Responsio affirmativa est communis, contra Estium 1. dist. 45. §. 7. v. Porò quinque signa, ubi addit sextum signum; nempe præparationem seu dispositionem, quam Deus facit ad aliquid, quasi illud velit ad effectum perducere; quod tamen non vult. Quæ voluntas habetur Mar. 6. v. 48. *Volebat prætere eos.* Et cap. 7. v. 24. *Neminem voluit scire. & non potuit latere.* Luc. ult. v. 28. *Et ipse se finxit longius ire.* Exod. 4. v. 24. *Occurrit ei (Moyse) Dominus, & volebat occidere eum.* Et alias plures similes Scripturas præfatus Auctor adducit. Porò istam voluntatem non comprehendit quinque signis vulgaris, probat: quia nec est voluntas signi, quæ dicitur præceptum, prohibitio, consilium, permissio; quæ enim quis præcipit, prohibet, consilium, permissio, non dicitur velle facere; sed dicitur velle ab alio fieri, aut non fieri, aut nolle impedire, quia ab alio fiant. Nec est voluntas, quæ dicitur opus; quia operans jam non præcipit opus, sed facit illud. Non est tamen (inquit Smifing sup. num. 25.) necessaria hæc novi signi additio, cum ista voluntas præparationis non sit aliud, quàm voluntas antecedens, quæ Deus aliquid vult in sua causa, quam ad hoc disposuit, & præparavit, ita ut ex illa effectus sequi possit: voluntas autem antecedens non est voluntas signi, sed beneplaciti; ideoque com-

muniter DD. de voluntate beneplaciti antecedente exponunt illud 1. Timoth. 2. v. 4. *Qui (Deus) omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire,* quod de voluntate præparationis exponit Estius eodem lib. 1. dist. 46. §. 4. v. *Iuxta hæc.* Quare, quam Estius vocat præparationis voluntatem, alii DD. non censuerunt esse voluntatem signi. Ad fundamentum contrariæ sententiæ, Respondeo; illud solum probare, voluntatem præparationis non esse voluntatem signi, quod verum est; quia est voluntas beneplaciti antecedens. Hæc tamen Theodor. nec habeo, quod addam, vel objiciam. Maneat ergo, voluntates signi sive signa voluntatis Dei, esse quinque, nec plura, nec pauciora; nempe, præceptum, prohibitio, permissio, consilium, & operatio, quæ hoc versiculo continentur: *Præcipit, & prohibet, permittit, consilium, implet.*

Cujus utique numeri sufficientiam optime declarat S. Thom. 1. part. quæst. 19. 1. 2. in corp. sub hæc forma verborum: *Respondeo dicendum, quod hujusmodi signa voluntatis dicuntur ea, quibus consuevimus demonstrare, nos aliquid velle; potest autem aliquis declarare, se velle aliquid, vel per seipsum, vel per alium. Per seipsum quidem in quantum facit aliquid vel directè, vel indirectè & per accidens. Directè quidem, cum per se aliquid operatur, & quantum ad hoc dicitur esse signum operatio. Indirectè autem in quantum non impedit operationem; nam removens prohibens dicitur movens per accidens, ut dicitur in 8. Physic. Et quantum ad hoc, dicitur signum permissio. Per alium autem declarat se aliquid velle, in quantum ordinatum ad aliquid faciendum, vel necessariam inductione, quod sit præcipiendo, quod quis vult; & prohibendo contrarium; vel aliquâ persuasoria inductione, quod pertinet ad consilium. Quia igitur his modis declaratur, aliquem velle aliquid propter hoc ista quinque nominantur interdum nomine voluntatis divinae, & tamquam signa voluntatis. Quod enim præceptum, consilium, & prohibitio, dicuntur Dei voluntas, patet per illud, quod dicitur Matth. 6. v. 10. *Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra.* Quod autem permissio, vel operatio, dicuntur Dei voluntas, patet per Aug. qui dicit in Enchir. cap. 95. in fine. *Nihil sit, nisi omnipotens fieri velit, vel suadendo, ut fiat, vel ipse faciendo.* Hæc tamen Doct. Angel. Cum autem non sint alii modi, præter quinque que enumeratos, quibus homines solent suam voluntatem significare, consequenter constat, præfatam divisionem esse adæquatam: nam ea sola, quæ in nobis solent esse signa volendi, in Deo divina voluntates dicuntur, voluntates, inquam, signi; adeoque metaphorice, non autem proprie. *Voluntas proprie dicta* (inquit D. Thom. sup. art. 11. in corp.) vocatur voluntas beneplaciti: voluntas autem metaphorice dicta, est voluntas signi, eò quod ipsum signum voluntatis, voluntas dicitur. Et ideo, ut in principio dixi, est Smifing. Omnes consentiunt, divisionem voluntatis Dei in voluntatem signi, & beneplaciti, esse æquivoecam; nam voluntas beneplaciti est*

est verus actus voluntatis divinae, seu ipse Deus; at verò voluntas signi non est verus actus voluntatis divinae, sive Deo intrinsecus; sed solum signum externum illius actus. Sicut ergo urina v.g. non dicitur univoce sana, sed æquivocè, eò quòd sit signum sanitatis, quæ est homini intrinseca; pari passu voluntas signi solum æquivocè dicitur voluntas, sive actus voluntatis; quia est signum voluntatis, quæ est intrinseca Deo, seu ipse Deus.

Sed enim, dicit aliquis: omne signum, quod non concordat ei, cuius est signum, est falsum. Si igitur signa, quæ assignantur circa voluntatem divinam, non concordant divinæ voluntati, sunt falsa; si autem concordant, superflue assignantur. Respondet Felix sup. num. 4. voluntatem signi non esse signum falsum; quia v.g. præceptum neque ex natura rei, neque ad placitum significat interiorem voluntatem efficacem faciendi, quod præcipitur; sed solum significat voluntatem efficacem faciendi ipsum signum, quo Deus solet aliquid velle, nempe tentare Abrahamum, quando ei præcipit sacrificare filium. Sic ille.

Adjungo responsum D. Thom. sup. ad 2. Quod signa voluntatis, dicuntur voluntates divinae, non quia sint signa, quòd Deus velit; sed quia ea, quæ in nobis solent esse signa volendi, in Deo divina voluntates dicuntur. Sicut punitio non est signum, quòd in Deo sit ira; sed punitio ex eo ipso, quòd in nobis est signum ira, in Deo dicitur ira. Qualiter autem hæc responso Doct. Angel. intelligenda sit, apparebit ex solutione hujus questionis: Utrum quinque signa, jam enumerata, divinæ voluntatis actum significant. Hæc est nostra sententia:

CONCLUSIO II.

Omnia signa voluntatis important aliquem actum positivum.

Ita docet Smising sup. num. 23. quem sequitur Felix sup. num. 6. quod de signo illo, quod dicitur operatio (inquit Theodor.) nemo negare potest; cum enim Deus omnia operetur secundum consilium voluntatis suæ, teste Apostolo ad Ephes. 1. illud voluntatis consilium haud dubie per operationem, tamquam causam per effectum significatur; ut enim suo loco ostendimus, voluntas, sive actus voluntatis Deo intrinsecus, est formalis ratio causandi, sive immediatum principium operandi ad extrâ. Ex quo etiam patet; quòd hæc voluntas, puta, quæ per operationem significatur, sit voluntas consequens; nam obtinet effectum; adeoque per eam vult Deus omnia ad effectum requisita, sine quibus nequit operatio procedere. Quantum ad præceptum, & prohibitionem, important actum (inquit Smising sup.) quo Deus non solum vult præcipere, & prohibere; sed etiam, quo vult effi-

caciter (quantum ex parte sua) fieri, aut non fieri, quod præcipit, aut prohibet. Estque idem de consilio; quia licet nolit Deus obligare hominem ad id, quod consulit; vult tamen efficaciter (quantum ex parte sua) fieri, quod consulit; idèd namque ad implendum consilium media subministrat: unde non solum actus intellectus divini, quo Deus judicat melius esse, quod consulit, cum simplici complacencia illius, quod consulitur, per consilium significatur. Sic ille.

Itaque præceptum, prohibitio, & consilium in primis significant voluntatem efficacem faciendi tale signum, per quod significetur, quid Deus velit, vel soleat velle; & hæc voluntas est consequens, ut patet. Secundò; præceptum, & prohibitio significant voluntatem obligandi, quæ etiam consequens est; quia necessariò sequitur in homine obligatio ad rem præceptam faciendam, & prohibitam omittendam. Tertio; illa tria signa significant actum, ut jam diximus ex Smising, quo Deus vult efficaciter fieri, quod præcipit, prohibet, vel consulit, non absolute & spectatis omnibus, ad effectum requisitis; sed quantum est ex parte sua: unde non est voluntas consequens, sed antecedens (ut patebit ex sequentibus) & consequenter non semper illa voluntas obtinet suum effectum; sed tunc solum, quando reliqua requisita adsunt. Et hoc solum significare voluit D. Thom. sup. allegatus dum ait: Signa voluntatis dicuntur voluntates divinae, non quia sint signa, quòd Deus velit (efficaciter, & absolute) sed quia ea, quæ in nobis solent esse signa volendi (efficaciter, & absolute) in Deo divina voluntates dicuntur; tametsi hæ voluntates in ipso non sint semper absolute efficaces. Quàmvis ergo homines per talia signa significant suam voluntatem absolutam, haud equidem semper Deus; aliàs quidquid præcipit, prohibet, aut consulit, semper necessariò fieret, quod constat esse falsum. Ab illa nihilominus humana voluntate signi desumpta est metaphorica locutio de divina voluntate signi. Si inferas: ergo non est ne-

Itemque consilium.

Primum significatum.

Secundum.

Tertium.

Explicatur S. Thomas.

Obiectio.

Solvitur ex Felice.

10. Quem actum significat permissio.

cessarium, quòd significent aliquam voluntatem beneplaciti Deo inexistentem; sed sufficit, ut in nobis soleant esse signa veræ voluntatis: sicut comminationes Dei dicuntur ira Dei; non quia significent iram in Deo existentem; sed quia sunt signa iræ in nobis. Respondet Felix sup. num. 7. in fine: quòd si ista signa non forent signa voluntatis beneplaciti Dei, nullo jure dicerentur voluntates Dei per metaphoram, ut dicunt Adversarii; nam hominibus non diceretur per metaphoram homo, nisi significaret verum hominem. Neque exemplum de ira valet: nam illæ comminationes significant aliquid in Deo, à quo proveniunt, tamquam à causa, nam in Deo est ira. Sic ille.

Sed estò, reponit aliquis; præceptum, prohibitio, consilium significant aliquem actum positivum in Deo, quem, quæso, actum significat permissio; nam hæc videtur importare suspensionem

7.

Solutio ex Felice.

Voluntas signi non est signum falsum.

Quæ signa voluntatis dicuntur voluntates divinae.

8.

Probat

Quem actum importat permissio.

penſionem actûs voluntatis impediendi id, quod permittitur, magis quàm actum poſitivum impediendi. Nec verò id ſolum ſufficit ad permiſſionem ut ſic; ſed etiam ad permiſſionem liberam, ſeu perfectè voluntariam; nam perfectè voluntarij & liberi ratio non tantùm cernitur in actu poſitivo voluntatis; ſed etiam in negatione actûs; quia hæc poſterior libertas voluntatis ad ſuſpendendum omnem actum, ſeu ad volendum, & non volendum, dicitur libertas exercitiij, & libertas contradictionis; ac contra alteram, quæ libertas ſpecificationis, & libertas contrarietatis nominari ſolet, diſtinguitur. Reſpondet Smiſing ſup. num. 23. Permiſſio, etiam libera, quàmvis in ſe ſpectata non requirat actum voluntatis in permiſſente; ſed ſufficienter fiat per negationem voluntatis impediendi illud, quod permittitur; & ita, ſecundùm ſe ſpectata, hanc ſolam negationem permiſſio ſignificet; tamen divina permiſſio, ut ſit perfectiori modo voluntaria, videtur in Deo requirere actum poſitivum, quo nolit impedire malum, quod dicitur permittere, eùm perfectiùs (ſaltem extenſivè) voluntarium reperitur in actu, quàm in ſola negatione actûs; & aliunde talis nolitio non involvit imperfectionem, eùm de factò Deus nolit aliquas negationes, ut mala culpæ. Permiſſio ergo ſignificat in Deo actum nolendi impedire, quod permittere dicitur. Ita Theodor. Igitur dici poſſet, per ſe quidem & directè permiſſionem divinam non importare actum aliquem poſitivum permittendi, ſed ejus ſuſpenſionem; verumtamen indirectè & concomitanter, propter infinitam voluntatis divinæ perfectionem, importare & ſignificare actum poſitivum jam explicatum.

Uterius autem (proſequitur Smiſing ſup.) videtur permiſſio, præter hunc actum nolendi impedire, ſignificare actum efficaciſ diſplicitiæ mali permiſſi, quo Deus antecedenter, & quantum eſt ex parte mediorem; quæ dat ad vitandum peccatum, vult illud non fieri; ac denique videtur permiſſio præter hos duos actus rectos ſignificare alium in Deo voluntatis actum reflexum, quo velit iſtos actus rectos, ipſamque negationem voluntatis abſolutè impediendi peccatum; quia ſicut intellectus divinus, ita voluntas Dei poteſt reflekti ſupra ſuum actum, & actûs negationem. Sic ille. Hæc doctrina ſumitur ex Scoto 1. diſt. 47. quæſt. un. num. 3. ubi ſic ait: Poteſt dici, quòd permiſſio extra, vel ſignum eſt, quòd effectus ſit, qui tamen eſt contra præceptum divinum: & iſtud eſt permiſſio, quòd eſt ſignum voluntatis divinæ. Hanc autem non correfpondet aliquid in ipſa voluntate divinæ, niſi non velle prohibere illud, ſive non nolle, quòd eſt negatio actûs divini poſitivi; & per confequens non eſt actus poſitivus. Et quòd dicitur, volens finire, hoc poteſt intelligi, non quòd habeat velle rectum circa illud, quòd permittit; ſed actum reflexum. Offerunt enim voluntati ſuæ, hunc peccatum, vel peccare; primò voluntas ejus circa hunc non habet velle: velle enim ipſum habere peccatum non

poteſt. Secundò poteſt intelligere voluntatem ſuam volentem hoc, & tunc poteſt velle, voluntatem ſuam non velle hoc, & ita dicitur volens finire, & voluntariè permittere. Ita Doct. non omnino aſſertivè, ut patet ex his verbis; Poteſt dici.

Quòd etiam Smiſing ſup. bene notavit, dicens: Nihilominùs nec efficaciſ diſplicitiæ mali permiſſi, nec reflexa illa voluntas videtur permiſſione ſignificari; etiam ſi talis diſplicitiæ, & talis reflexio ſint in divina voluntate. De diſplicitiæ patet; quia licet aliquo modo efficaciſ ſit in Deo circa peccatum permiſſum, tamen quaſi per accidens ſe habet ad voluntatem permiſſivam, quæ ſola per permiſſionem ſignificatur; ſi enim Deo non diſpliceret peccatum, poſſet æquè ac modò illud velle permittere, ſeu velle non impedire. Patet etiam de voluntate reflexa eadem ratione; quia licet Deus illam non haberet, poſſet intelligi, non velle, imò nolle peccatum impedire, quæ duo ſufficienter ad voluntatem permiſſivam peccati, quæ per permiſſionem ſignificatur. Quare non aliud ſignificat permiſſio divina, quàm partim illud negativum, videlicet, non velle illud impedire; partim illud poſitivum, ſcilicet, nolle impedire. Nec Scotus dixit, dictam reflexam voluntatem permiſſione ſignificari; ſed ſolum, poſſe in Deo poni voluntatem illam, quæ velle negationem ſui actûs, nolendi impedire peccatum; quam negationem ait Scotus poſſe dici (non definit eſſe dicendum) adæquatam obiectum permiſſione ſignificatum. Huculque Theodor.

Sed contrà, dicit aliquis; Si hic non definit, definit in Report. (quæ ſunt ſcriptum poſteriorius) diſt. 48. num. 13. in fine, hiſce verbis: Ad aliud dico; quòd permittere, vel permitti, de ſe nullam actum poſitivum dicit; idè nec eſt rectus neque reflexus; ſed medium inter velle, & nolle, ac per abnegationem utriuſque. Quid clariùs dicere poterat, & quomodò maniſteſtius definiret hanc veritatem? Reſpondeo: Scotum hic loqui, non de omni actu poſitivo; ſed de eo tantùm, qui directè & per ſe ſignificatur, ut patet ex illis verbis: Deſe, quo nihil evidentius dicere poterat. Unde immediatè præmittitur: Ad aliud (Reſpondeo) quòd voluntas Dei permittit, non volens malum, ſed volens finire. Ergo agnoſcit Scotus præter negationem actum poſitivum. Et confirmatur ex priori ſcripto 1. diſt. 47. num. 2. ubi hæc lego: Reſpondeo: in nobis poteſt diſtingui duplex actus voluntatis, velle ſcilicet & nolle, & uterque eſt actus poſitivus; & ſunt circa idem obiectum. ſunt contrarii actus, qui exprimiuntur aliis vocabulis, quæ ſunt amare, & odire; & utrumque in nobis poteſt diſtingui, ut velle diſtinguatur in velle efficaciſ, & in velle remiſſum, ut dicatur velle efficaciſ, quo voluntati non tantùm complacet eſſe voliti; ſed, ſi poſſet ſtatim ponere volitum in eſſe, ſtatim poneret: ita etiam nolitio efficaciſ, quæ non tantùm nolens impedit aliquid; ſed, ſi poſſet, omnino deſtruit illud. Voluntas autem remiſſa eſt, quæ ita placet volitum, quòd tamen voluntas non ponit illud in eſſe, licet poſſit ponere illud in eſſe. Nolitio etiam

Sententia Smiſ. ſignificare actum nolendi impedire id quòd permittitur.

II. Quid præterea videtur ſignificare.

Quid ſit permiſſio Dei ex Scoto.

Quid ſit in Deo volens finire.

etiam remissa est, quae ita displicet nolitum, quod non prohibet illud esse, licet possit.

In nobis ergo permissio proprie dicta videtur esse nolitio alicujus mali, quod scio; non enim dicitur proprie permittere illud, de quo nihil scio: vel illud, quod ita fit ab alio, quod placet mihi; sed illud permitto, quod scio ab alio male fieri, & displicet, si non prohibeo, hoc permitto, si tamen possem prohibere. Signum autem efficacis volitionis, si fiat immediate a voluntate, est aaccomplio (id est, operatio) si per alterum, est praecipitum & volitionis remissa in nobis forte est consilium signum, vel persuasio sive monitio: ita signum nolitiois remissa, est permissio vel dissuasio, & signum nolitiois efficacis, est prohibitio. Ecce doctrina Scoti de voluntate hgni in nobis. Sequitur: Si ista distinctio possit poni in Deo, ita quod, sicut unus actus eius est velle & nolle, & hoc sine contrarietate, vel distinctione in illo actu in se; ita poneretur super quaedam objecta volita ejus velle efficacis, & similiter nolle suam super objecta quaedam volita efficacis; super quaedam autem non; tunc posset dici nolitio Dei remissa respectu illorum objectorum, quae ita nollat, quod tamen non vellet ista prohibere, & haec nolitio Dei posset dici permissio ejus: & ita est actus in Deo, in quantum transit super objectum sic se habens ad voluntatem divinam.

Sed nunquid illa distinctio potest poni in Deo? Si autem (prosequitur Scotus) istud non placet, pro eo, quod nolitio cujuscumque possit in esse, videtur esse cum aliqua tristitia, & cum aliqua imperfectione ipsius voluntatis nolentis: tunc potest dici &c. ut sup. Ubi satis insinuat, utrumque esse probabile. Ad illud autem, quod ibi dicit de tristitia, & imperfectione, Responderi posset, non habere locum, nisi in nobis, qui tristemur ex eo, quod impedire non possumus, quod permitimus; atque addo dicit impotentiam impedienti, quae est imperfectio, in Deo minimè ponenda; non enim permittit, quia non potest impedire; sed ut relinquat creaturae liberum arbitrium, & ob alias rationes sibi notas, ut alibi adhuc dicitur. Quidni ergo possit velle illam nolitioem? Non video quid obstat. Imò Scotus l. dist. 41. q. un. §. Contra istud, expresse dicit, permissioem peccati Judae esse per actum positivum, n. 12. ibi: In tertio instanti, quando vult permittere Petrum esse de massa perditionis, sive dignum perditione, & hoc sive propter peccatum originale, sive actuale: tunc vult permittere tadam simili modo esse filium perditionis, & hic est primus actus positivus.

Licet autem (inquit Smif. sup. num. 24.) Deus nolit impedire id, quod permittere dicitur; non tamen vult illud fieri. Non etiam vult absolute fieri, quod praecipit, aut consulit; nec vult absolute non fieri, quod prohibet, ut patet ex sup. dictis: vult tamen absolute fieri, quod operatur. Si dixeris: Deus operatur actum peccati, & tamen non vult illum, etiam pro materiali; minus impellit. Respondet Theod. loco jam citato, Deum operari, seu potius cooperari ad actum peccati, quoad materiale, & formale physicum; non quoad materiale, vel

formale morale actus peccati; & consequenter non velle istud materiale, & formale; sed illud, & (quod hinc fit) operationem cooperationemve Dei ad actum peccati pro materiali, & formali physico spectatum, esse signum, quod Deus velit actum peccati sic spectatum, in quo nulla est indecencia; quia actus ille sic spectatus ens & bonum quoddam est. Haec ille. Et patet ex sup. dictis Sect. praecedent. Conclus. 9. Tractemus itaque a voluntate signi ad voluntatem beneplaciti, quae molestissimam habet quaestionem, propter id, quod dicit Apostolus 1. ad Timoth. 2. v. 4. Qui (scilicet Salvator noster Deus) omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Quaestio, inquam, est, valde disputata inter DD. Catholicos, de qua voluntate possint, & verò debeant haec verba intelligi, de voluntate signi jam explicata; an verò de voluntate beneplaciti jam explicanda. Sit itaque

Deus cooperatur ad actum peccati quoad materiale & formale physicum.

De qua voluntate debeant intelligi verba Apost. Qui omnes homines

CONCLUSIO III.

Voluntas beneplaciti dividitur in antecedentem, & consequentem,

Inventa est haec distinctio à SS. Patribus, & DD. Scholasticis ad exponendum locum Apostoli proxime allegatum, & ajunt (teste Smif. sup. n. 26.) Deum velle omnes homines salvos fieri voluntate antecedente; non autem id velle voluntate consequente: unde ita describunt voluntatem antecedentem, & consequentem, prout existimant, Deum partim velle, partim non velle omnes salvos fieri; quamquam ad alia etiam opera divinae providentiae, quam ad directionem hominum in vitam aeternam, ut & ad providentiam supernaturalem, quam Deus circa Angelos habuit, eadem voluntatis distinctio possit eum proportionate accommodari. Sic ille. Rogas: quid ergo sit voluntas antecedens, & consequens? Satis conveniunt DD. (prosequitur idem Auctor) voluntatem antecedentem esse, quae quidpiam vult Deus, quantum est ex parte sua, subministrando ad illud media sufficientia, quibus possit homo consequi illud; consequentem verò esse, quae quidpiam vult Deus absolute, spectatis omnibus ad effectum requisitis. Unde dicunt, velle Deum antecedenter, omnes homines salvos fieri; quia quantum in se est vult omnium salutem, ad illam media sufficientia praeparando, quibus homo possit salutem consequi; non autem velle consequenter salvos fieri omnes, vel quia non omnes volunt salvi fieri, seu cum mediis salutis operari; vel quia ordo causarum, cui humana vita subijcitur, impedimentum dabit, ob quod non applicabuntur homini media ad salutem ordinata, & ita, spectatis omnibus ad salutem consequendam requisitis, non vult Deus, omnes salvos fieri.

Ratio distinctiois voluntatis Dei in antecedentem & consequentem.

Quid sit voluntas antecedens & consequens.

Deus vult antecedenter omnes homines salvos fieri.

secus consequenter.

18.
Probat ex
D. Dama-
sceno,

Ita communiter sumitur ex D. Damasceno lib. 2. de Fide orth. cap. 29. ibi: Quia illud quoque nos ne fugiat, Deum, ut bonitate praeferantem, primario quidem omnes homines servari, ac regni sui compotes esse velle (neque enim supplicii ac cruciatibus causa; verum ad hoc, ut bonitatis ipsius participes simus, nos effinxit) iustum autem, iis quoque, qui peccant, poenam inferri nihilominus velle. Ac prius illud antecedens voluntas seu beneplacitum dicitur, ex ipso manans; secundum autem insequens voluntas, atque permissio, à nostro vitio ortum ducens. Ubi expressè voluntatem antecedentem beneplacitum vocat, & distinguit eam à voluntate insequente seu consequente, per quam Deus decernit absolute præmia iustis, & supplicia peccatoribus. Vocat autem eam, etiam permissionem; quia Deus permittit vitia seu peccata, pro quibus vult, poenam inferri. Hinc idem S. Pater Dial. contra Manichæos sub finem sic ait: Primaria voluntas est, quod quispiam ex seipso vult; secundaria autem id, quod earum rerum, quæ contingunt, causa vult. Primariè namque Deus ex seipso vult, omnes homines salvos fieri, atque ad veritatis agnitionem venire; cum autem peccamus, utilitatis nostræ causa nos castigari vult. Ita primaria Dei voluntas, bonitatis est, secundaria, iustitiæ ipsius. Ubi per primariam voluntatem intelligit antecedentem, per quam Deus ordinavit homines ad salutem, & decrevit eis dare media sufficientia ad eam consequendam; in hoc enim relictæ bonitatis divina: per voluntatem autem secundariam intellexit voluntatem consequentem, quæ absolute decrevit eis, qui dictis mediis non cooperantur, poenam inferre; & iis, qui cooperantur, salutem dare, tamquam mercedem bonis operibus constitutam à Deo.

19.
Idem docet
Clem. Rom.

Damasceno præluxit Clem. Rom. lib. 2. Constit. Apostol. cap. 59. ibi: Ex ore Domini nostri Iesu Christi audivimus, & perfectè scientes dicimus, quæ sit voluntas Dei bona, placens, & perfectæ, per Iesum Christum vobis demonstrata, ut nullus intereat, sed universi homines unanimi sententiâ credentes ei, & unanimum laudem scientes in eum, vivant in æternum. Consonat S. Chrysostr. Homil. 1. in Epist. ad Ephesios ad illa verba: Iuxta beneplacitum voluntatis suæ, dicens: Secundum propositum voluntatis suæ perinde est; quia vehementer vellet fieri, hoc ipse erat desiderium, quasi quis dicat, hoc ipse erat voluntas. Et infra: Hoc est, quod mirum in modum cupit, vehementer desiderat nostram ipsorum salvationem. Ita legit Felix de Volunt. Dei cap. 5. diff. 2. num. 3. in fine. Alia interpretatio sic habet: Hoc est propterea, quod vehementer hoc vult, concupiscentia eius; ut ita dicam, ista est. Vbiq; siquidem beneplacitum præcipua voluntas est. Nam & alia quædam voluntas est; exempti gratiâ, prima est voluntas illa, quæ eos perire non vult, qui peccaverant. Secunda vero, quæ perduntur, qui mali facti sunt. Nam non necessitas quadam illos punit, sed voluntas. . . Beneplacitum igitur primariam voluntatem dicit,

qui voluntatem antecedentem vocat beneplacitum.

Alia auctoritas ejusdem S. Patris.

Consonat S. Chrysostr.

vehementem scilicet, & quæ cum desideria & concupiscentia sit, quam habet erga nos. . . . Quod non dicimus ad simpliciorum persuasionem, & confirmationem, & ad nostram quoque persuasionem, hoc est, vehementer concupiscent, vehementer desiderat nostram salutem.

Ubi per vehementem voluntatem intelligit, quod quantum est ex Deo, nostram salutem desideret. Desiderium namque sine anxietate Deo non repugnat. Nec obstat, quod voluntatem illam vocet persuasionem; nam hæc non solum est signum; sed etiam vera voluntas, ut efficitur ponatur in re. Accedat S. Prosper discipulus D. Aug. qui Resp. 2. ad Object. Vincit. sic ait: Sincerissimè credendum, atque profuturum est, Deum velle, ut omnes homines salvi fiant? Audi, quod sequitur: Siquidem apostolus, cujus ista sententia est, sollicitissimè præcipit, quod in omnibus Ecclesiis piissime custoditur, ut Deus pro omnibus hominibus supplicetur: ex quibus, quod multi perirent, perirentium est meritum, quod multi salvantur, salvantis est donum. Vt enim reus damnatur, inculpabilis est Dei iustitiâ: ut autem reus salvetur, ineffabilis Dei gratia est. Hinc idem S. Pater ad Cap. Gall. Sent. 8. inquit: Qui dicit, quod non omnes homines velit Deus salvos fieri; sed certum numerum prædestinatorum, durius loquitur, quam loquendum est de altitudine infortunabilis gratiæ Dei, qui omnes vult salvos fieri, atque in agnitionem veritatis venire: & voluntatis suæ propositum in eis implet, quos præscitos prædestinavit, prædestinatos vocavit, vocatos justificavit, justificatos glorificavit.

Ubi voluntatem antecedentem, quæ Deus omnes homines, etiam illos, qui non fuerint salvi, vult salvos fieri, vocat propositum voluntatis Dei, quidni ergo sit voluntas beneplaciti, & verus actus intrinsecus Dei? Et cum dicit: Voluntatis suæ propositum implet &c. manifestè significat voluntatem consequentem, quæ illos solos vult salvos fieri, qui salvi fuerint. Quam distinctionem, etiam Apostolus 1. ad Timoth. 4. v. 10. latè clarè significat hinc verbis: Qui (Deus) est salvator omnium hominum, maxime fidelium. Quod expendens idem S. Pater lib. 2. de Vocat. Gentium cap. 31. sic ait: Quæ sententiâ subtilissima brevitas, & validissima roboris, si tranquillo consideretur intuitu, totam hanc, de qua agimus, controversiam dirimit. Dicenda enim: Qui est Salvator omnium hominum; confirmavit bonitatem Dei super universos homines esse generalem (ecce voluntas antecedens) Adiciendo autem: Maxime fidelium: ostendit esse partem generis humani, quæ merito fidei divinitus inspirata, ad summam, atque æternam salutem, specialibus beneficiis provehat. Et hæc est voluntas consequens.

Sed nunquid hanc distinctionem, seu divisionem negat D. Augustinus? Credat, qui vult, ego genuina ipsius verba hæc deleribo, & opto, ut quilibet tranquillo intuitu consideret ea, & non dubito, quin mecum sentiet, etiam D. Aug. illâ divisione agnovisse, quàm vis aliquibus locis, ut patebit ex dicendis, illa verba Apostoli

Apostoli explicet, & non malè, de voluntate consequente. Itaque tract. 12. in Joan. ex his verbis Joan. 3. v. 17. Non enim Deus misit Filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvaret mundum per ipsum, sic infert: Ergo quantum in medico est, sanare venit agrotum. Ipse se intenderit, qui praecepta medici observare non vult. Venit salvator in mundum. Quare salvator dicitur est mundi, nisi ut salvet, non ut judicet mundum? Salvatori non vis ab ipso, ex te judicaberis. Nam (inquit idem S. Doctor lib. de Cathec. rud. cap. 26.) Deus misericors, volens homines liberare, si sibi ipsis non sint inimici, & non resistant misericordia creatoris sui, misit unigenitum Filium suum . . . ut quemadmodum per unum hominem, qui prius factus est, id est, adam, mors intravit in genus humanum, (id est, in singulos homines) sic per unum hominem, qui etiam Deus est, Dei Filium, Iesum Christum, deletis omnibus peccatis praeteritis, credentes in eum omnes in vitam aeternam ingrederentur.

Sed nuncquid omnes ingrediuntur in vitam aeternam? Plurimum meridianum est, quod non. Et quid mirum, cum plurimi sint non ereden-tes in Iesum Christum? Nunquid defectu gratiae Christi? Loquatur D. Ambr. in Pl. 118. v. 64. Si quis non credit in Christum, generali beneficio ipse se fraudat: ut si quis clausis fenestris radios solis excludat, non ideo sol non ortus est omnibus, quia calore ejus se ipse fraudavit. Sed quod solis est, praerogativam suam servat, quod imprudens est, communis à se gratiam lucis excludit. Quod probè sciens S. Aug. Expolit. 1. in Plalm. 18. inquit: Cum Verbum etiam caro factum est, & habitavit in nobis, mortalitatem nostram suscipiens, non permisit ullum mortalium excusare se de umbra mortis, & ipsam enim penetravit Verbi calor. Non sic tamen, quin multi permaneant in umbra mortis, non defectu caloris Verbi, sed propriae voluntatis.

Ita notat idem S. Doct. lib. de Spir. & Litt. c. 33. dicens: Vult Deus, omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire: non sic tamen, ut eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene, vel male utentur, iustissime judicentur. Quod cum fit, infideles quidem contra voluntatem Dei faciunt, cum ejus Evangelio non credunt; nec ideo tamen eam vincunt; verum se ipsos fraudant magno & summo bono, malisquae penalis implicans, experturi in supplicis potestate ejus, cujus in donis misericordiam contempserunt. Ita voluntas Dei semper invicta est; vinceretur autem, si non inveniret, quid de contemptoribus faceret, aut alio modo possent evadere, quod de talibus ille constituit. Qui enim dicit v. g. volo, ut hi omnes servi mei operentur in vinea, & post laborem requiescentes epulentur; ita ut, quisquis eorum hoc noluerit, in pristino semper molat: videtur quidem quicumque contempserit, contra voluntatem Domini sui facere; sed tunc eam vincet, si & pristinum contemnens effugerit, quod nullo modo fieri potest sub Dei potestate.

Quis jam non videt S. August. agnovisse voluntatem Dei antecedentem, quàm omnes omnino homines, etiam qui salvi non fiunt, vult salvos fieri, quantum est ex se, non solum volendo dare media sufficientia; sed etiam inten-

dendo ipsam salutem; non tamen absolute, sed conditionate; scilicet si necessaria media applicentur? Nonne Dominus, qui vult, servos laborare, & post laborem requiescere, intendit ipsam requiem, supposito, quod laboraverint? Ergo similiter, juxta D. Aug. Deus, qui vult, homines operari salutem suam; & consequenter, etiam vult dare media sufficientia, sine quibus non possunt eam operari, quidni, supposito quod laboraverint, exercendo opera salutis, velit eis ipsam salutem aeternam? Non est dubium. Sin autem nolint laborare, cum possent, quid miramur, si à salute excludantur? Quàmvis ergo voluntas Dei impleatur quoad media, nam illa absolute vult; haud equidem semper impletur quoad ipsam salutem; quia illam non absolute vult, sed solum sub conditione, scilicet observatione mandatorum Dei; quam in nostra potestate atque arbitrio reliquit. Porro hanc observationem non vult voluntate consequente respectu omnium omnino hominum; sic enim omnes salvarentur, quod constaret esse falsum. Vult autem voluntate antecedente, id est, quantum est ex parte sua, dando gratiam sufficientem ex vera & sincera intentione ejus, quàmvis praevideat, suam intentionem non habituram effectum, defectu voluntatis creatae.

Præsit (Deus) ea etiam, quae in nostra potestate atque arbitrio sita sunt; at non item ea praesinit (imponendo necessitatem) nec enim vitium admitti vult, nec rursus virtuti vim affert, inquit D. Damasc. lib. 2. de Fide cap. 30. Verum tamen Fides & charitatis opera (loquitur S. Prosper ad Cap. Gall. cap. 14.) atque in eis usque in finem perseverantia; quia homini per Dei gratiam conferuntur, rectè predestinata dicuntur. Tam ergo in errore est, qui infidelitatem impiorum ad Dei constitutionem refert, quàm qui fidei, justitiaeque Sanctorum, non Deum proficietur Auctorem. Sic ille. Caterum (inquit Damasc. sup.) nobis liberum est, vel in virtute perstare, Deumque nos ad eam vocantem sequi; vel à virtute abscedere, hoc est, in visio haerere, ac diabolum, qui citra vim (id est, necessitatem) ullam ad id nos vocat, ducem sequi. Appositè D. Ansel. (vel quicumque est Auctor) in e. 2. 1. ad Timoth. Dedit (Deus) redemptionem semetipsum pro omnibus, nullum excipiens, qui vellet redimi ad salvandum. In hoc enim patet, quantum Deus homines diligit, & eos velit omnes salvos fieri (voluntate antecedente) si perveritas eorum non obstiterit; quia mediator Deus, quem Deus inter se & homines posuit, mortem pro omnibus sustinuit, ut omnes à morte redimeret; & ideo, qui non salvantur, non est, quod de Deo, vel de mediatore possint conquiri; sed de seipsis, qui nec redemptionem, quam mediator dedit, nec salutem, quam Deus obtulit, voluerunt accipere.

Hæc testimonia pro hoc loco sufficient, ut sciamus SS. Patres agnovisse distinctionem voluntatis Dei in antecedentem, & consequentem. Sed enim, dicit aliquis; quis hoc negat? Communiter DD. sentiunt (inquit Smiling sup.) antecedentem voluntatem, quàm Deus vult, omnes homines salvos fieri, esse illam, quàm id vult, quan-

Voluntas Dei impleatur quoad media, non tamen semper quoad ipsam salutem.

25. De præsit nostras liberas actiones, ex Damasc.

Bona opera rectè dicuntur predestinata. S. Prosper.

Auctoritas Ansel. pro voluntate antecedenti.

26. Omnes admittunt hanc voluntatem, sed in modo explicandi non conveniunt.

quarum in se est, volendo dare media sufficientia ad salutem; in modo tamen explicari, quo pacto ad hæc media, & ad illam salutem voluntas divina terminetur, non consentiunt. Qua de re passim Recentiores scribunt, veterum Scholasticorum sententiam esse, quod illa voluntas non terminetur ad finem, seu ipsam omnium hominum salutem, quasi illam Deus velit, etiam quantum in se est; sed quod eam velle dicatur, solum, quia vult media ad illam consequendam sufficientia dare, aded ut ad hæc solum media terminetur voluntas antecedens; ideoque antecedens nominetur; quia est de antecedente salutem. Qui modus loquendi de voluntate antecedente similis est illi, quo dicimus, unumquemque effectum esse virtute voluntum in sua causa, juxta illud; *Qui vult causam, vult consequentia ad causam*; & non quia illud, quod natum est consequi ad causam, secundum proprium esse formaliter velit; sed virtute, secundum esse virtuale, quod habet in sua causa. Et pro hac sententia citant Aliqui SS. Patres jam allegatos, & putant insuper, antiquiores Scholasticos per voluntatem antecedentem, quâ Deus vult, omnes homines salvos fieri, non intellexisse aliquam voluntatem beneplaciti; sed voluntatem signi, quasi apud Veteres illos sola voluntas consequens sit voluntas divina beneplaciti.

*Explicatio
Quorumdam
Recentiorum
de voluntate
mediorum
tantum.*

Alia de voluntate signi tantum.

27.
Esse beneplaciti, docet Alensis.

Sed falluntur; ut patet ex verbis SS. Patrum mox recitatis, & patebit ex verbis Scholasticorum illi ed describendis. Sic ergo Alensis noster (communiter dictus Doctor irrefragabilis) 1. part. quæst. 36. memb. 2. ait: *Ad quæstionem, quâ quæritur; Vtrum voluntate beneplaciti velit, omnes salvari? per hoc est responsio, nam voluntas beneplaciti potest dici respectu possibilitatis rationalis creatura ad salutem, quæ quidem possibilitas est in ipsa a Deo; & hoc modo voluntate beneplaciti vult, omnes homines salvos fieri: alio modo voluntas beneplaciti dicitur respectu effectus, qui redditur a Deo rationali creatura pro merito; & sic voluntate beneplaciti non vult, omnes homines salvos fieri; sed solum prædestinatos. Primo modo dicit Damascenus voluntatem antecedentem, & hac est ratione bonitatis, quæ est in Deo; secundo modo dicit voluntatem consequentem secundum rationem justitiæ, quæ respicit merita, quæ sunt in nobis, vel a nobis. Patet igitur, quod semper impletur voluntas Dei beneplaciti, sive dicatur antecedens, sive consequens. Sic Alensis, qui postea quæst. 37. primum agit de voluntate signi. Unde aperte docet hic Auctor, voluntatem antecedentem, quâ Deus vult, omnes salvos fieri, non esse voluntatem signi, sed beneplaciti.*

28.
Item D. Bonaventura.

Porro D. Bonaventura Magistrum suum secutus, 4. dist. 46. quæst. 1. scribit in hæc verba: *Antecedens dicitur a Magistris voluntas conditionalis, sive voluntas, quâ Deus vult, quantum in se est: consequens dicitur absoluta. Differentia autem inter hanc voluntatem, & illam non est secundum diversitatem affectionis, sive modi volendi, qui sit in Deo; sed secundum rationem connotandi & intelligendi. Prout enim Deus dicitur velle omnium*

salutem, quantum in se est & antecedenter, connotatur in omnibus ordinatio ad salutem, tam ex parte naturæ datæ, quam ex parte gratiæ oblatæ: dedit enim Deus naturam, secundum quam possent eum cognoscere, & cognitum querere, & quæstum invenire, & invento inhaerere, ac per hoc salutem obtinere; gratiam similiter obtulit, dum Filium misit, & oblatam, cujus præmium omnium salutis sufficit. Leges etiam & mandata tribuit salutis, & ostendit. Ipse etiam præ se est omnibus inquirentibus, & propè est omnibus invocantibus eum. Velle ergo hominem antecedenter salvare, est ordinatum ad salutem facere, & voluntas pervenire non deesse. Unde velle antecedenter salvare, non connotat salutem; sed ordinabilitatem ad salutem; velle autem consequenter, vel absolute salvare, est velle dare salutem (ei, quem præsit ad salutem perventurum) & suum auxilium & gratiam, & connotat salutis eventum; & sic non est dicere, quod Deus velit, omnes homines salvos fieri. Ita Doct. Seraphicus; qui ibidem expresse dicit, illam voluntatem antecedentem non esse signi, sed beneplaciti. Respondeo (inquit) dicendum, quod eum Apostolus dicit quod Deus hoc vult, scilicet, omnes homines salvos fieri, necesse habemus concedere, quod Deus velit; & cum non possit exponi de voluntate signi, necesse habemus exponere de voluntate beneplaciti. Quid illustrius dicere poterat contra sententiam Adversariorum?

Omitto verba aliorum Scholasticorum, quæ videre poteris apud Smil. sup. num. 37. Tantum addo verba Doct. Subtilis ex lib. 1. dist. 46. num. 3. *Ad primum (inquit) argumentum dico, quod licet illud dicitur Apostoli possit exponi de distributione accommodata pro omnibus, qui salvi fiunt, tamen multo melius possit exponi de voluntate antecedente sic: id est, vult omnes homines salvare, & salvos fieri, quantum scilicet est ex parte sui, & voluntate sua antecedente, pro quanto dedit eis dona naturalia, & leges rectas, & adjutoria communia sufficientia ad salutem. Sicut de Rege fruente bonas leges, & præsentente ministros ad custodiam istarum legum possit dici, quod vult, omnes subditos suos pacifice vivere & quiete; & tamen, si videret aliquem tribulari injustè, non statim operiret, quod Rex invidiositer se ad faciendum illum quiete vivere, nisi devolveret causam ad ipsum per quarimoniam de factis: ergo vult quidem iste, quemlibet pacifice vivere & quiete antecedenter; non tamen vult, quemcumque immediatè ita vivere. Ita dico in proposito, quod etsi Deus non habeat voluntatem beneplaciti ad istum salvandum; tamen vult isti illa adjutoria communia antecedentia ad salutem omnium, quibus iste etiam potest sufficienter bene vivere, & salvari, propter quæ dicit potest, quod, quantum est ex parte sui, vult, omnes salvos fieri. Huc utque Scotus. Ubi (inquit Smil. sup.) eum ait: Regem non velle immediatè, quemcumque pacifice vivere, item, Deum non habere voluntatem beneplaciti ad istum salvandum, scilicet qui non salvatur, loquitur de voluntate immediatè, & voluntate beneplaciti consequente. Planè, inquis, sed ubi Scotus voluntatem antecedentem vocat voluntatem beneplaciti? Interrogo & ego; ubi vocat eam voluntatem signi? Equidem de voluntate*

ate signi primum agit dist. 47. de voluntate autem beneplaciti dista dist. 46. ubi querit, Vtrum voluntas beneplaciti Dei semper impleatur. Et pro parte negante objicit illud 1. Timoth. 2. Deus vult omnes homines &c. Item illud Matth. 23. v. 37. Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluit? Respondet autem ad primum; non quod illa voluntas sit tantum voluntas signi; nam, sicut dixi, de hac voluntate tantum agit dist. sequenti; sed quod sit voluntas antecedens, beneplaciti quidem, sed inefficax respectu salutis, quam distinguit a voluntate beneplaciti, seu consequente efficaci.

De qua etiam intelligit illud Matth. 23. Quoties &c. dicens: Ad secundum, Mag. exponit, & bene: non quasi Dominus voluerit colligere filios Ierusalem, & non sit factum: sed quod voluit, quod omnes, quos ipse congregavit, sua voluntate congregavit. Vide expositionem Mag. & nota eam. Hæc est expositio Mag. Non ex eo sensu illud dictum est, ut ait August. in Enchir. cap. 96. prædictam questionem solvens, quasi Dominus voluerit congregare filios Ierusalem, & non sit factum, quod voluit, quia ipsa noluerit; sed potius, ipsa quidem filios suos ab ipso colligi noluit; quâ tamen nolente, filios ejus collegit ipse omnes, quos voluit; quia in calo & in terra, non quedam voluit, & fecit; quadam vero voluit, & non fecit; sed omnia, quaecumque voluit, fecit, ut sit sensus: Quoties volui congregare filios tuos, & noluit? id est, quotquot congregari meâ voluntate semper efficaci, te nolente feci. Quid clarius, quâam Mag. loqui de voluntate consequente & efficaci? Nihil, inquit, clarius. Sed quid tum? Nam ex illa doctrina Mag. sequitur, omnem Dei voluntatem esse efficacem; & per consequens, voluntatem antecedentem, quam nos ponimus respectu salutis omnium omnino hominum, cum sit inefficax, non esse veram voluntatem intrinsecam Deo; sed tantum voluntatem signi, vel voluntatem veram terminatam solum ad media salutis, respectu quorum est efficax.

Quod probè sciens D. August. etiam dictum Apostoli: Vult omnes homines &c. de voluntate consequenti expoluit, non respectu omnium omnino hominum; sed eorum tantum, qui salvantur. Nam Enchir. cap. 103. postquam dixisset, Deum facere omnia, quæ vult, sic inquit: Ac per hoc, cum audimus, & in sacris Litteris quod velit omnes homines salvos fieri; quamvis certum sit nobis, non omnes homines salvos fieri; non tamen idè debemus omnipotentissimæ Dei voluntati aliquid derogare; sed ita intelligere, quod scriptum est: Vult omnes homines salvos fieri, tanquam diceretur, nullum hominem fieri saluum, nisi quem saluum fieri, ipse voluerit: non quod nullus sit hominum, nisi quem saluum fieri velit; sed quod nullus fiat, nisi quem velit; & idè sit rogandus, ut velit; quia necesse est fieri, si voluerit. De orando quippe Deo agebat apostolus, ut hoc diceret. Sic ille. Et immediatè post, eadem methodo explicat illam Scripturam Joannis 1. v. 9. Qui illuminat omnem hominem. Non, (inquit) quia nullus est hominum,

qui non illuminetur; sed quia nisi ab ipso nullus illuminatur. Quam expositionem probat à simili lib. de Prædest. SS. cap. 8. dicens: Sicut probatur à integrè loquimur, cum de aliquo litterarum Magistro, qui in civitate solus est, dicimus: Omnes iste hæc litteras docet; non quia omnes discunt, sed quia nemo, nisi ab illo discit, quicumque ibi litteras discit: ita rectè dicimus, omnes Deus docet venire ad Christum; non quia omnes veniunt, sed quia nemo aliter venit.

Sed hæc expositione non contentus S. Doctor, alteram subiungit Enchir. loco sup. citato, ibi: Aut certè sic dictum est: Qui omnes homines vult salvos fieri, non quod nullus hominum esset, quem saluum fieri noller, qui virtutes miraculorum facere noluit apud eos, quos dicit acturos fuisse penitentiam, si fecisset: sed ut omnes homines omne genus humanum intelligamus, per quasvis differentias distributum, Reges, privatos, nobiles, ignobiles, sublimes, humiles, doctos, indoctos, integri corporis, debiles, ingeniosos, tardicordes, fatuos, divites, pauperes, mediocres, mares, feminas, infantes, pueros, adolescentes, juvenes, seniores, senes; in linguis omnibus, in moribus omnibus, in artibus omnibus, in professionibus omnibus, in voluntatum & conscientiarum varietate innumera-bili constitutos, & si quid aliud differentiarum est in hominibus. Atque hunc intellectum, aliquibus interpositis, confirmat ex simili modo locutionis Matth. 23. v. 23. ubi Dominus ait Phariseis: Decimatis mentham & anethum & cuminum &c. Et Luc. 11. v. 42. Decimatis mentham, & rutam, & omne olus &c. Neque enim (inquit Aug.) Pharisei & quaecumque aliena, & etiam per omnes terras alienigenarum omnia olera decimabant. Sicut ergo hic omne olus, omne olerum genus, ita & illic omnes homines, omne hominum genus intelligere possumus. Sic etiam communiter dicitur: Omne animal fuit in arca Noè; quia ex omnibus speciebus animalium, aliquod animal fuit in arca Noè. Atque hæc de secunda expositione.

Sequitur tertia, quæ habetur apud Aug. de Correp. & grat. cap. 15. hisce verbis: Potest etiam sic intelligi, quod omnes homines Deus vult salvos fieri, quoniam nos facit velle; sicut misit spiritum Filii sui clamantem Abba Pater, id est, nos clamare facientem. De ipso quippe spiritu alio loco dicit (Rom. 8. v. 15.) Accepimus spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater. Nos ergo clamamus; sed ille clamare dictus est, qui efficit, ut clamemus. Si ergo clamantem spiritum rectè dixit Scriptura, à quo efficitur, ut clamemus; rectè etiam & volentem Deum, à quo efficitur, ut velimus. Ecce triplex expositio D. August. nunquid amplectenda? Quidam existimant, has expositiones parum esse consentaneas sacris Litteris, & ita non esse admittendas. Verùm id displicet, & meritò, Felici de Volunt. Dei cap. 5. diff. 2. num. 8. Nam (inquit) doctrina Aug. in illis libris est tantæ auctoritatis, ut sit approbata à summis Pontificibus; ita ut sine temeritate ejus sententia refutari non possit, ut sacris Litteris contraria. Sic ille.

Expositio à simili.

32. Alia expositio ejusd. S. Doct.

Confirmatur à simili.

33. Tertia interpretatio.

An hæc expositiones sint admittendæ. Affirmat Felix.

34.
Objectio.

Et quid putamus hos Auctores objicere dictis expositionibus? Illa verba (inquit) Apostoli, ibi: *Obsecro fieri obsecrationes &c. Pro omnibus hominibus*, non patiuntur illam restrictionem; aliàs solum pro prædestinatis esset orandum: ergo neque illa verba: *Vult omnes salvos fieri*. Consequentia probatur: nam ex eo, quòd Deus vult, omnes salvos fieri, infert, pro omnibus esse orandum; ergo sentit, Deum velle, omnes illos salvos fieri, pro quibus dicit orandum esse. Respondetur: quòd ipse Aug. fatetur, pro omnibus esse orandum in Enchir. cap. 103. ibi: *Præceperat Apostolus, ut oraretur pro singulis hominibus, & specialiter addiderat pro Regibus, & iis, qui in sublimitate sunt, qui putari poterant falsi, & superbiâ seculari à fidei Christiana humilitate abhorre. Proinde dicens: Hoc est bonum coram Salvatore nostro Deo, id est, ut etiam pro talibus oretur: statim, ut desperationem tolleret, addidit: Qui omnes homines vult salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire. Hoc quippe Deus bonum judicavit, ut orationibus humilium dignaretur salutem præstare sublimium. Non tamen ex hoc colligitur (inquit Felix sup.) non esse limitandam aliam propositionem: *Vult omnes salvos fieri*; nam etiam si ly, *Omnes*, pro solis prædestinatis supponatur, redè infert, pro omnibus esse orandum; nam, ut ait Aug. Anselm. & S. Thom. ignoramus, qui sint prædestinati, & ita pro omnibus est orandum. Sic ille.*

Solvitur.

S. Aug.

Felix.

35.
Alia objectio.

Respons. Felicitio.

Si præterea objeias: Prima & secunda expositio est contra Scripturam Ezech. 18. v. 23. *Nunquid voluntatis meæ est mors impij dicit Dominus Deus, & non ut convertatur à viis suis, & vivat?* quia, juxta has expositiones, Deus vult, aliquos perire, scilicet omnes illos, quos non vult salvari. Respondet Felix sup. quòd hoc argumentum, & alia horum Auctorum, solum probant, in Deo esse voluntatem antecedentem & inefficacem, quâ velit omnes salvos fieri; quòd etiam fatetur August. sup. citatus, & in lib. Ad articulos falsò sibi impositos, art. 2. ubi admittit expositionem Damasceni. Ita Felix. Verùm enim verò hic liber potius est Prosperi, quàm Augustini, & loco citato nihil aliud habetur, quàm sup. attulimus ex S. Prospero Resp. 2. ad Object. Vincet. *Sincerissimè credendum &c.*

36.
S. Prosp. amplectitur expositiones D. Augusti.

Et sanè S. Prosper Epist. de libero arbit. ad Rufinum, & alibi, amplectitur dictas expositiones D. Aug. ac lib. 2. de Vocat. Gent. cap. 2. illa verba Pauli videtur intelligere de voluntate signi terminata ad media necessaria ad consequendam salutem, v.g. Prædicationem Evangelii, quam præcipit Apostolis respectu omnium omnino hominum, dicens Matth. 28. v. 19. *Euntes ergo docete omnes Gentes &c.* Et Mar. 16. v. 15. *Euntes in mundum universum, predicate Evangelium omni creatura &c.* Nunquid (interrogat Prosper loco jam citato) hæc præceptione ullarum nationum, ullorumve hominum facta discretio est? Neminem merito excepit, neminem separavit genere, neminem conditione distinctis

Ad omnes prorsus homines missum est Evangelium crucis Christi. Hæc ergo ratione vult, omnes homines salvos fieri, scilicet præcipiendo prædicationem Evangelii coram omnibus hominibus, & ipsis hominibus præcipiendo Evangelii auditionem, & observationem necessariam ad salutem, quæ & omnibus præcepta est. Audite S. Prosp. eodem lib. cap. 19. *Illud (inquit) quòd de bonitate Dei piissimè creditur, quia omnes homines velit salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire, non oportet, nisi perpetuum æternumque sentiri, secundum eas mensuras, quibus Deus dona generalia specialibus novit cumulare muneribus: ut & qui exortes gratia fuerint, de sua nequitia redigantur, & qui ejus lumine emittentur, non in suo merito, sed in Domino glorientur.*

Respondetur: S. Prosp. admittit expositiones D. Aug. de voluntate efficaci, ut & nos admittimus; interim ex mediis sufficientibus, ut est prædicatio Evangelii &c. colligit, fuisse in Deo intentionem salvandi omnes antecedentem, id est, quantum est in se: nam cap. 25. sic ait: *Siva igitur novissima contemplerentur facta, seu prima, seu media, rationabiliter & pie creditur, omnes homines salvos fieri Deum velle, semperque voluisse; & hoc non aliunde monstratur, quam de iis beneficiis, eaque providentia Dei, quam universis generationibus communiter & indifferenter impendit.* Igitur S. Prosper non opponitur nobis; sed potius favor, dum admittit, & expositiones D. Aug. de voluntate efficaci, & expositionem Aliorum de voluntate antecedenti seu inefficaci. Sed neque D. Ambros. lib. de Paradiso cap. 8. ubi, ut voluit Adversarij, aperit dicit, esse voluntatem signi; nam est voluntas secundum ipsum, qualis fuit voluntas, quâ Deus præcepit Adæ, ne comederet de ligno vitæ, & voluntas, quâ elegit Judam in Apollatum. Respondet Felix sup. num. 9. quòd Ambros. non dicit, voluntatem Dei salvandi omnes esse, sicut præceptum Adæ positum; sed verba illa referat ad media salutis, ut est observatio præcepti Adæ positi, & electio Judæ, quæ non excludunt voluntatem terminatam ad gloriam; imò eam inferunt, ut statim videbimus. Deinde; quia postquam statuit, Deum non imposuisse necessitatem prævaricationis, aut proditionis, dicens: *Non enim necessitatem Deus, vel illi prævaricationis, vel huic proditionis imposuit: quia uterque si quod acceperat, custodisset, à peccato abstinere potuisset.* Paucis interpositis sic ait: *Et quod in Deo fuit, ostendit omnibus, quòd omnes voluit liberare.* Ecce (inquit Felix) voluntas inefficax Dei liberandi omnes.

Planè dicent Adversarij; sed voluntas signi, præcipiendo omnibus salutem; omnibus, inquam, vel in seipsis, si præcepti capaces sint, vel in primo parente, in quo etiam parvuli, & alij rationis non compotes, præceptum salutis transgressi sunt. Et hinc D. Anselm. lib. de Voluntate Dei circa finem, inquit; *Approbandus (voluntas) in Deo est, quâ vult, omnes salvos fieri, quæ nullam nullum prohibet, quantum ad esse salvum fieri; imò si quis ad hoc laborat, approbat. Ubi voluntatem Dei,*

quã vult omnes salvos fieri, vocat voluntatem non prohibentem. Respondetur; non ided eam sic vocare; quia existimet, non consistere in aliquo actu seu intentione voluntatis determinata ad salutem omnium; sed quia ex hac intentione salutis omnium oritur, ut Deus, quantum est in se, non prohibeat seu impediatur aliquem fieri salvum; sed potius, quod illi det media sufficientia ad salutem, inquit Felix sup. Sed tu nota, Anselm. ibi in fine referre expositiones Gregor. dicentis: Deus vult omnes homines salvos fieri, id est, nulli salvantur, nisi quos vult salvari; vel de omni genere hominum aliqui salvantur. Vel, vult omnes salvos fieri, id est, non cogit aliquem damnari. At nunquid eas reprobat? Nequaquam.

Neque Fulgentius est contra nos lib. de Incarn. cap. 29. Ubi habet sequentia verba: Illud Apostoli, ubi dicitur de Deo: Qui vult, omnes homines salvos fieri, non sicut oportet intelligit, qui hanc Dei voluntatem, sicut in vasis misericordia, sic in vasis ire accipiendam existimant, minus considerantes veracissimam Scripturam sententiam, quae divina commendans omnipotentiam voluntatis: Omnia, inquit, quae cumque voluit, fecit. Respondet Felix sup. num. 10. quod Fulgentius non est contra nos; sed solum distinguit voluntatem Dei circa praedestinos, nam hæc est efficax; & circa reprobos, nam hæc est inefficax; non tamen dicit, hanc esse voluntatem signi. Sic ille. Jam autem nemo negat, illas voluntates esse distinctas; sed Multi negant, voluntatem inefficacem, seu circa reprobos, esse tantum voluntatem signi, & affirmant, esse voluntatem beneplaciti. Sed enim, dicit aliquis; ubi non assignatur speciale objectum, nequit assignari specialis voluntas; sed voluntatis Dei salvandi omnes non est assignabile speciale objectum; ergo neque est specialis voluntas beneplaciti circa salutem omnium. Pro solutione hujus objectionis ponitur

CONCLUSIO IV.

Voluntas antecedens non solum circa media, sed etiam circa finem versatur; non tamen impletur, nisi circa volitum absolutè.

Uzitur hic, quod sit speciale objectum voluntatis antecedentis, quã Deus vult, omnes homines salvos fieri; an sola media sufficientia ad salutem; an verò etiam ipsa salus omnium. Ut autem prima pars Conclus. (quam in terminis docet Smissung sup. num. 38.) declaratur, & ostendatur, non esse contra antiquiores Scholasticos, ut quidam perperam existimant, notat dictus Auctor, Primò; voluntatem divinam salvandi omnes, posse variis modis intelligi, ad salutem omnium terminari; nimirum, vel solum virtute, & implicite; quia termine-

tur ad aliquid, in quo salus, tamquam effectus in causa, virtute continetur, ut sunt media salutis; vel formaliter, & explicitè; quia non solum ad media salutis; sed ad ipsam quoque salutem terminetur. Quod rursum dupliciter intelligi potest: vel enim terminatur formaliter directè ad salutem, & ad media salutis indirectè; quia terminatur ad illam, ut objectum quod; ad ista verò, ut objectum per quod; vel terminatur ad salutem formaliter indirectè, ut objectum propter quod, seu gratia ejus; ad media verò, volita propter salutem, directè, ut ad objectum quod. Possit etiam tertio addi; quod intelligatur terminari ad salutem solum directè, & nullo modo etiam indirectè ad media; ita ut primo modo terminetur ad salutem, per modum intentionis; secundo modo, per modum electionis; tertio modo, per modum simplicis complacentiæ, ac planè inefficacis, tam respectu mediolorum salutis, quàm ipsius salutis. Secundo advertit idem Auctor; posse intelligi, voluntatem Dei ad salutem omnium terminari, vel per modum intentionis absolutæ, vel per modum intentionis, aut electionis conditionatæ.

Denique notandum est; conditionatam voluntatem bifariam posse exponi. Primò, ut dicatur conditionata ex parte subjecti, seu ex parte Dei volentis, id est, ut vocabulum conditionatæ voluntatis significet conditionem, quã posita, esset in Deo voluntas dandi salutem, mediâque ad illam consequendam; qui modus loquendi de voluntate conditionata propriissimè exprimeretur per illam optativam: *Vellem omnes salvos fieri, si ipsi vellent, vel, si alia causa non obstarent.* Secundo, ut dicatur conditionata ex parte objecti, seu rei volitæ à Deo, & sensus sit, Deum velle homini salutem, dependenter à cooperatione ipsius hominis (si ejus est capax) aliarumque causarum, quæ requiri possunt, ad mediolorum salutis applicationem. Hucusque Theodor. qui, sicut dixi, nobiscum docet in principio dicti num. voluntatè antecedentem, quã Deus vult omnes homines salvos fieri, non solum terminari ad media salutis; sed etiam ad ipsam salutem; idque directè, non solum per modum simplicis complacentiæ; sed etiam efficaciter; non tamen absolutè, sed conditionatè. Eamque doctrinam existimat (quidquid Aliqui dicant) non esse contra antiquiores Scholasticos, sup. relatos, tametsi semper describant illam voluntatem salvandi omnes, per hoc, quod est velle dare media sufficientia ad salutem, non faciendo mentionem de intentione finis; & quod D. Bonav. expressè dicat, velle antecedenter salvare, non connotare salutem; sed ordinabilitatem ad salutem; & Scotus, Deum non habere voluntatem immediatam, & beneplaciti, ad ipsum salvandum, scilicet qui non salvatur. Hæc, inquam, non obstant dictæ Conclusioni Theodori.

Respondetur namque ad primum; ed ipsò, quod illi DD. admittunt in Deo electionem mediolorum sufficientium ad salutem, satis indicasse

ad salutem omnium, ex Smissung. Primus.

Secundus.

Tertius.

41. Conditionata voluntas potest bifariam exponi.

Voluntas antecedens terminatur efficaciter conditionatè ad salutem.

D. Bonav.

Scotus.

42. Hæc doctrina non est contra antiquos Scholasticos.

casse intentionem ipsam salutis; quia ordinata electio mediorum intentionem finis supponit; ut præteream, quod aliis non rectè dicerent, Deum velle, hominem saluum fieri, aut ordinatum ad salutem fieri, sed solum gratum fieri, aut hominem fieri ratione gratiæ, & naturæ capacem ad salutem. Ad secundum, & tertium, dico; D. Bonaventuram & Scotum loqui de absoluta voluntate beneplaciti, & immediata salutis, ut patet ex verbis ipsorum; quia illud, non velle salutem, opponunt velle absoluto. Ita Smif. ut sensus sit, non velle salutem reproborum immediate, & efficaciter, prout vult salutem prædestinatorum. Igitur salutem prædestinatorum vult absolute; reproborum autem solum conditionate, non ex parte subiecti, sed ex parte objecti; quia (inquit idem Auctor sup. num. 41.) conditio ex parte subiecti suspendit actum voluntatis; nam actus, qui inest, postea conditione, non inest, nisi postea conditione; quemadmodum actus videndi, quem quis haberet, si objectum esset applicatum, & abessent impedimenta illam non habet, nisi istæ conditiones adsint.

43.
Voluntas salvandi omnes non est conditionata ex parte subiecti;

sed tantum ex parte objecti.

44.
Quare hæc voluntas vocetur velleitas, & voluntas secundum quid.

Unde si DD. isti voluissent dicere, voluntatem salvandi omnes, esse conditionatam ex parte subiecti, seu Dei volentis, idem dixissent, ac Deum non habere voluntatem salvandi omnes, quod & est contra proprietatem verborum Pauli (quam intendunt illi DD.) dicentis, Deum habere voluntatem salvandi omnes, seu, non quod Deus vellet, sed quod velit omnes salvos fieri: & est contra ea, quæ ipsi scribunt de eadem voluntate salvandi omnes, quando ajunt, per illam dari omnibus naturam, & gratiam sufficientem ad salutem consequendam: Deus autem nihil dat seu efficit, nisi per actum voluntatis, qui de præsentis in ipso est, quod enim non est, nullius causa esse potest. Quare intelligunt voluntatem conditionatam ex parte objecti, id est, requirentem conditionem in objecto, quæ deficiente, non fiat, quod tali voluntate volitum est; & sic vult Deus, omnes salvos fieri, non quomodo eumque, sed eum limitatione conditioneque vult, omnes salvos fieri dependenter ab aliis causis; adeoque etiam (loquendo de adultis) dependenter à propria cooperatione ad opus salutis; ita ut, si illæ causæ impediatur, vel homo, cum possit, non velit ad salutem consequendam cooperari, non sit futurus salvus.

Appellarunt autem hanc conditionatam voluntatem *Velleitatem*, & *Voluntatem secundum quid*; Voluntatem autem consequentem, *Voluntatem simpliciter & absolutam*: velleitatem quidem; quia licet per illam de præsentis sit volita salus hominis, non tamen est volita efficaciter adæquatè; est tamen per illam Deus sic affectus, ut vellet efficaciter adæquatè hominis salutem, si aliæ causæ requisitæ essent concursuræ. Voluntatem autem secundum quid appellant; quia per illam Deus non vult, spectatis omnibus causis ad effectum requisitis, quod omnes salvi fiant; sed solum, quantum in ipso Deo est,

Hæc diffusius retuli, ex Smifing; quia optimè explicant mentem antiquorum Scholasticorum, & ex ipsis colligitur probatio nostræ Concl. Sed, amabò, quæ illa? Secundum D. Aug. lib. 2. de Doctr. Christiana cap. 10. Scriptura proprie est intelligenda, nisi aliquid oblet. Quilquid (inquit ille in fine eap.) *asperum, & quasi serum factu, diuigue in sanctu Scripturis legitur ex persona Dei, vel sanctorum ejus, ad cupiditatis regnum destrundum valet. Quod si perspicue sonat, non est ad aliud referendum, quasi figuratè dictum sit.* Sublimo: atqui verba Apostoli perspicue sonant, voluntatem antecedentem salvandi omnes homines non solum terminari ad media salutis; sed ad ipsam quoque salutem formaliter & expressè; ergo &c. Substantiam probatur: quia dicit Apostolus, Deum velle, omnes salvos fieri; & non solum dicit (auditis Smifing sup. num. 42.) velle, omnes homines fieri, aut velle, omnes capaces salutis fieri; quod solum dici posset, si omnibus hominibus solum vellet naturam, & gratiam, per quam est homo capax beatitudinis, Unde creato homine in puris naturalibus, aut etiam in gratia, minimè autem ordinato ad salutem æternam; non esset verum dicere, quod Deus velit, hominem saluum fieri; sed verum esset oppositum, videlicet, Deum non velle, hominem saluum fieri. Quod ergo Apostolus ait, Deum velle omnes homines salvos fieri, plus importat, quam voluntatem mediorum salutis; adeoque voluntatem quoque ipsius salutis significat esse in Deo. Et ecce 1. pars nostræ Concl.

Confirmatur; quia si Deus solum propter voluntatem mediorum salutis dicitur velle, omnes homines salvos fieri; poterit dici eadem ratione, quod velit, omnes homines perire, quatenus vult omnibus dare naturam peccabilem, & occasiones, & alia media, sine quibus peccare non possunt: hoc autem absurdum est, nec aliâ ratione evitari potest, quam dicendo, Deum non dedisse peccandi media ex intentione peccati & perditionis; ergo ut propter voluntatem dandi media salutis possit dici velle, omnes salvos fieri, necesse est, ut velit illa media ex intentione salutis: talis ergo est intentio in Deo, & rectè voluntas antecedens appellatur. Hactenus Theodor. Atque ex eadem proprietate verborum Pauli probat Felix sup. num. 5, hanc sententiam, dicens: Ibi Paulus dixerat, orandum esse pro omnibus hominibus, ut quietam vitam agant in omni patientia & castitate, & hoc esse bonum & acceptum coram Deo, & subdit quasi pro ratione: *Quia vult, omnes salvos fieri &c.* Ergo loquitur Paulus de vera & formali voluntate salutis omnium. Patet Consequentia; quia si solum loqueretur de voluntate signi, qualis est, quæ vult præparare auxilia sufficientia omnibus, non alligaret solidum, & rationale motivum orandi pro omnibus; sed solum significatum & simulatum. Probat 2. eandem doctrinam sup.

sup. n. 6. Quia Deus tribuit omnibus hominibus auxilia sufficientia propter hunc finem; nempe, ut quantum est ex parte Dei, consequatur gloriam: ergo etiam est in Deo intentio gloriae respectu omnium hominum, quantum est ex parte Dei. Probo Consequentiam: nam operatio propter finem oritur ex intentione finis.

Dices, quod ipsa media gratiae naturam suam tendunt in ipsum finem, scilicet gloriam; & ita non est necessarium, ut Deus dicatur illa dare propter finem, quod illa tribuat ex intentione finis; sed sufficit, quod illa tribuat. Contrā (inquit Felix) quia hic modus operandi propter finem non est agentis à proposito, ut est Deus. Secundò: quia multa sunt media gratiae, quae non naturam suam, sed ex voluntate Dei in hunc finem referuntur, ut passio Christi, institutio Sacramentorum &c. Denique: quia creato homine in gratia, non tamen ad gloriam ordinato, non esset verum dicere, quod Deus velit, hominem aeternaliter salvum fieri; sed potius esset verum, Deum non velle, hominem salvari, sed solum esse in gratia: ergo quod Paulus ait, Deum velle, omnes salvos fieri, plus vult, quam voluntatem medicorum salutis: ergo intentionem salutis, vi cuius vult dare ista media. Hæc ille. Nam, ut bene advertit Smiling sup. num. 40. non potest voluntas velle ordinem, nisi eodem actu velit expressè terminum ordinis; quemadmodum intellectus non potest cognoscere ordinem, non cognito termino ordinis; est enim uterq; actus collativus. Et verò, nisi sic intelligantur verba Apostoli, non proprie intelliguntur; nam velle finem (ait idem Auctor) solum virtute, & in sua causa, non est proprie illum velle, prout nec finis proprie est in mediis, seu causis suis. Cùm ergo Scholastici ob hoc recesserint ab expositione Aug. ut proprie intelligerent verba Pauli, non est dubium, quin illa intellexerint de expressa & formali intentione salvandi omnes. Sic ille. Sed enim, dicit aliquis, verba Scripturæ non debent proprie intelligi, quando aliquid obstat, sive quando ex proprio intellectu sequeretur aliquid absurdum: atqui multa obstant proprio intellectui dicentis Scripturæ; ergo nec potest, multò minus debet sic intelligi.

Atque in primis, quod sup. ante Conclus. statum & propositum fuit; quod hæc voluntas non habeat speciale obiectum: nam id foret gloria omnium hominum, vel ut possibilis, vel ut futura: non ut possibilis: quia ut sic diligitur à Deo necessitò, voluntas autem, quæ vult gloriam omnibus, est libera, cùm potuerit in Deo non esse sequitur futura, nam gloria omnium non est futura, cùm multi homines damentur: ergo nullum est obiectum speciale hujus voluntatis; & ita neq; est specialis voluntas terminata ad gloriam, sed raturum ad media. Resp. Felix sup. n. 11. quod obiectum hujus voluntatis non est gloria præcisè possibilis, neq; futura absolute, & efficaciter, sed est futura sufficienter, & conditionate, scilicet quantum est ex parte Dei; nam ex

vi hujus intentionis non confert Deus auxilia efficacia, sed solum sufficientia. Adde: quod gloria possibilis diligitur à Deo liberè. Sic ille.

Obijciunt præterea: Quando aliquis potest aliquem salvare, & non salvat, planè colligitur, cum nolle salvare: ergo voluntas salvandi omnes in Deo non est vera & intrinseca, sed tantum signi; & non versatur, nisi circa media, & non circa ipsam salutem. Confirmatur: nam cùm Deus efficaci voluntate, & consequente velit aliquos non salvare; otiosa & nugatoria est voluntas antecedens salvandi omnes. Resp. Felix sup. Si ly, Nolle, negat voluntatem efficacem consequentem, est verum; si antecedentem, falsum; nam quod Deus vult, quantum est ex se, potest nolle efficaciter & consequenter spectatis omnibus circumstantiis. Neq; est nugatoria illa voluntas antecedens, cùm ponat media sufficientia ad salutem omnium. Et licet non poneret, sicut simplex complacentia Dei circa possibilia, non est otiosa, cùm sint amabilia, etiam si Deus efficaciter velit illis negatione existentia. Hæc ille. Si inestes: Voluntas antecedens semper est efficax, nisi aliquo incommodo impediatur, v.g. voluntas antecedens mercatoris, quæ nolle projicere merces, esset efficax, nisi periculum immineret: ergo cùm posset Deus hinc incommodo omnes salvare, si supponamus, habuisse voluntatem antecedentem beneplaciti, illa esset efficax, & omnes salvarentur; sed hoc patet esse falsum; ergo illa voluntas antecedens est tantum signi, vel si beneplaciti, versatur circa sola media, & non ipsam salutem. Resp. Felix sup. num. 12. quod illud, quod in mercatore est incommodum, est in Deo, non servare illam nostram voluntatem, & servare justitiam suam, & ostendere suam independentiam, & circa prædestinatos benevolentiam &c. propter quæ aliquos efficaciter salvavit, non omnes. Ita præfatus Auct.

Sed interrogo unum verbum: Deus non servavit illam voluntatem eorum, quos efficaciter salvavit; cur similiter non potuisset efficaciter salvare, si non omnes, saltem aliquos, quos tamè damnavit, servando illam eorum voluntatem, & servando justitiam suam &c.? Cur ergo non fecit, si anteedenter voluit ipsos salvare voluntate beneplaciti? Tu cogita; ego alibi idem argumentum proponam, & conabor ei satisfacere. Impraesentiarum urgeo: quod videatur voluntas salvandi omnes, ut terminatur ad salutem, incompossibilis esse cum reprobatione negativa, quæ Deus vult non eligere aliquos ad gloriam ante prævisionem operum: sed reprobatio negativa est in Deo, ut suo loco videbimus, & docet Scotus 1. dist. 41. ex illo ad Rom. 9. v. 11. Cùm enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali... Jacob dilexi, Esau autem odio habui: ergo non est in Deo voluntas propria terminata ad salutem omnium. Resp. Felix sup. has voluntates non esse oppositas: nam voluntas antecedens positiva terminatur ad salutem, ponendo media sufficientia; negativa autem reprobatio respicit negationem medicorum efficacium, & ita componibiles sunt tales voluntates. Sic ille.

L 1 Omnino,

48. Obijciunt.

Confirmatur.

Responsio. Felicis.

Instantia.

Diluitur. Felix.

49. An efficaciter.

Alia instantia.

Resp. Felicis.

Quomodo possit voluntas Dei terminari ad salutem & ad eius negationem.

Omnino, reponit quispiam, prout terminatur ad mediâ, sed hoc non queritur. Quid ergo? Quomodo voluntas Dei possit terminari ad salutem, & terminari ad negationem salutis. Queritur prorsus, & jam sup. responsum est, posse terminari ad salutem antecedenter, & inefficaciter; ad negationem autem salutis, consequenter, & efficaciter.

50. An voluntas antecedens sit efficax.

Rogas: An ergo voluntas antecedens non sit efficax? Respondet Conclus. eam non impleri, nisi circa volitum absolute, id est, tamen voluntas antecedens terminetur ad ipsam salutem, non solum per modum simplicis complacentiæ, sed etiam efficaciter; haud equidem absolute, sed conditionate; & idem non impletur. Quod efficaciter terminetur, probat Smil. sup. n. 43. ex

Probat esse efficacem. Smiling.

propriate verborum Pauli. Quod enim (inquit) alicui simpliciter tantum placet, non dicitur velle fieri, sed solum velle: nam velle fieri, dicit voluntatem executivam quantum in ipsa est: Apostolus autem dicit, Deum velle omnes homines salvos fieri; loquitur ergo non de simplici complacentia, sed efficaci. Deinde: Deus vult, secundum Apostolum, omnes illos salvos fieri pro quibus vult orari, ut salvi fiant; at non vult orari pro omnibus, quos simplici complacentia vult salvos fieri; non enim pro demonibus, aliisque damnatis, nec pro hominibus possibilibus, qui nunquam erunt; in quorum tamen salute, tamquam in re bona secundum esse essentia, simplicem complacentiam habet: ergo voluntas salvandi omnes, de qua Paulus, non est simplex complacentia, sed efficax. Efficax, inquam, non adæquate, sive simpliciter & absolute; sic enim omnes homines fierent salvi, quod constat esse falsum; sed inadæquate, seu secundum quid, & per modum causæ partialis, vel (ut Alii loquuntur) quantum in ipsa est.

Secunda probatio.

Quæ sit hæc efficacitas.

Potest autem (utor verbis Smil. sup. n. 44.) hæc inadæquata seu partialis efficacitas voluntatis divinæ, quobus modis intelligi; primò, ut ex parte Dei non requiratur aliud decretum ad executionem salutis omnium; sed Deus ita per præsens decretum sit determinatus ad concurrendum eum libero hominis arbitrio, mediisque salutis, ut accedente concursu harum causarum adulti agerent opus salutis, & parvuli remedium peccati originalis reciperent. Sed hic

Non placet Smiling.

modus non placet Theodoro; quia supponit concursum generalem & indifferentem, ac indeterminatum, qui à causa secunda determinetur ad speciem, vel exercitium, quem concursus ipse negat, & nos cum illo suo loco negavimus. Et idem neque nobis placere potest. Secundò igitur intelligi potest, & debet, partialis efficacitas divinæ voluntatis antecedentis, non sufficere ex parte Dei ad executionem salutis omnium; sed requiri ad hæc executionem aliud Dei decretum proximè elicitive concursus Dei ad actionem communem ipsius, & causæ secundæ, quod decretum est voluntas consequens, & illud Deus modò non habet, nisi respectu salutis electorum; haberet autem

Secundus modus.

ex vi præsentis voluntatis antecedentis etiam respectu aliorum, si aliæ causæ essent future determinatæ ad cooperandum aliorum salutis; & sic proprium objectum (inquit Smiling) divinæ voluntatis antecedentis est, non modò salus omnium, eum mediis sufficientibus ad ipsam consequendam; sed etiam voluntas illa consequens, quam haberet Deus, datâ determinatione aliarum causarum ad concurrendum. Quod est breviter dicere: Deum antecedente voluntate non velle exequi ipsam hominis salutem, velle tamen suam voluntatem exequendi dependere à concursu aliarum causarum, quæ de facto non concurrent; idemque de facto non est in Deo voluntas exequendi omnium salutem.

Est tamen voluntas illa antecedens adæquate executiva respectu mediorem salutis, quæ ex parte solius Dei adhibenda sunt; quia hæc de facto conferuntur. Et hoc est, quod dicitur in Conclus. nostra: Non tamen impletur nisi circa volitum absolute. Nam media absolute volita sunt; scilicet ipsa salus, ut jam dictum est. Unde respectu mediorem potius dicenda foret voluntas consequens, quam antecedens. Est etiam talis voluntas adæquate executiva (ut vult Smiling supra) respectu voluntatis consequentis & executivæ salutis, largè esse loquendo de efficaciam, prout importat quandam rationem fundamentalem & radicalem alterius. Ratio est: quia licet ex voluntate antecedente salvandi omnes, non sequatur ista voluntas consequens salvandi omnes, nisi ad sit conditio cooperationis aliarum causarum; tamen ista conditio non habet efficaciam, etiam largè sumptam, respectu voluntatis consequentis; quia nihil extra Deum potest esse ratio alicujus actus in Deo, ut sumitur ex dictis sup. de objecto primo intellectus, & voluntatis Dei.

Quæ cooperatio aliarum causarum, est purus terminus voluntatis antecedentis, ex qua, tamquam fundamento adæquato, sequetur, datâ conditione, voluntas consequens sub conditione volita per antecedentem voluntatem; & sic antecedens voluntas est adæquate efficaciam respectu voluntatis consequentis salvandi omnes, quæ foret in Deo, datâ conditione explicatâ. Hactenus Theod. Qui potest capere, capiat. Substantia rei in eo consistit; quod si Deus prævidisset cooperationem aliarum causarum, quæ necessariæ sunt, ut homo operetur, vel consequatur suam salutem, & ipse suum concursum præbisset; non quasi concursus causæ secundæ debeat precedere, vel esse conditio propriè dicta; sed quod concursus causæ primæ concomitaretur concursum causæ secundæ. Unde (inquit Smiling sup. num. 47.) illud: si concurrentes causæ secundæ, non importat conditionem antecedentem, etiam secundum rationem, ut voluntas scientiæ mediæ Auctores; sed conditione concomitantem, eo modo, quo de causis secundis subordinatis dicimus, subordinantem acturam, si ageret

subordinata, v. g. solem generaturum hominem, si homo generaret hominem; habitum charitatis operaturum actum charitatis, si voluntas operaretur eundem actum; quod de conditione antecedenti intelligi non potest, sed de concomitante solum, largè loquendo de conditione. Propriè enim loquendo de conditione, concursus unius causæ non est conditio concursus alterius causæ concurrentis ad eandem actionem; cum isti concursus neque ex natura rei, neque ratione adæquata distinguantur, ut alibi ostensum fuit.

Conditionem ergo hinc vocamus essentialiorem rationem actionis, ita pendentem à causa secunda, ut si esset ab illa, esset quoque à causa prima, quam rationem essentialiorem nostro imperfecto modo consideratam, ut pendet à causa secunda, vocamus conditionem sui-ipsius, ut inadæquate consideratæ, tanquam pendentis à causa prima. Hucusque Theod. Si inferas: ergo voluntas antecedens non est ullo modo efficax respectu salutis, sed tantum respectu voluntatis salvandi omnes, quæ inesse posita conditione: Respondet præfatus Auctor sup. Eo ipso, quod voluntas antecedens immediatè est efficax respectu voluntatis, quæ inesse posita conditione, etiam mediatè efficacem esse respectu effectus, qui fieret per voluntatem consequentem: nam quod dici solet, rem, quæ est causa causæ, esse causam causati, maximè verum est de effectu causati intento per causam causæ: uadè, eum salus omnium hominum causanda per voluntatem consequentem securam sub conditione ex præsentì voluntate antecedente sit formaliter intenta per istam voluntatem antecedentem, non rectè dicitur, non esse antecedentem voluntatem efficacem respectu salutis, sed simplicem complacentiam salutis tantum. Ita Smif.

Quem sequitur Felix sup. n. 17. dicens, quod licet hic actus, quo Deus vult, omnes salvos fieri, actu & formaliter non sit absolutè & simpliciter efficax, sed secundum quid, & conditionatè; continet tamen virtualiter actum absolutè, & simpliciter efficacem circa salutem omnium hominum, non qui actu & formaliter sit; sed qui actu & formaliter esset, si prædictæ conditiones ponerentur; ut si parvulis applicaretur Baptismus, si adulti cooperarentur ad suam salutem. Ita colligo ex Scoto 2. dist. 37. quæst. 2. §. Ad solutionem, num. 14. dicente: Univerfaliter enim quicquid Deus dat antecedenter, daret illud consequenter, quantum est ex se, nisi esset impedimentum. Et 1. dist. 46. §. Ad primum, n. 3. ait, ut sup. audivimus: Vult isti (qui non salvatur) illa adjuvantia communia, antecedentia ad salutem omnium, quibus iste etiam potest sufficienter bene vivere, & salvari: propter quæ dici potest, quod, quantum est ex parte sui, vult, omnes salvos fieri. Quod dici sanè non posset (inquit Smifing sup. n. 46.) si Deus modò per voluntatem antecedentem sic affectus non est, ut vellet cum homine concurrere, si homo vellet, ad opus salutis: neque sic affectus est

respectu omnium hominum per præsentem voluntatem concurrenti; ergo sic affectus est per præsentem voluntatem terminatam ad voluntatem concurrenti, quæ voluntas concurrenti inesse, posita conditione. Ita Theod.

Hinc quandò Scotus 1. dist. 46. dicit, voluntatem beneplaciti semper impleri, intelligit, ut sup. notavimus, de beneplacito consequenti. Sic enim ait num. 2. Respondeo: voluntas Dei, quantum ad omnia, semper debet impleri. Porro voluntas quoad omnia, scilicet requisita ad ponendum effectum, est voluntas consequens. Unde pro ratione suæ responsionis subiungit Doctor: Quia sicut omnipotens potest omne possibile; ita quandò voluntas divina determinat se, ad ponendum aliquid in esse, ultimà determinatione, illud erit: velle autem illud voluntate beneplaciti, est ultima determinatio, qua potest poni ex parte voluntatis ipsius omnipotentis, volentis ponere effectum in esse: ergo respectu cujuscumque effectus, si Deus est sic volens (scilicet ultimà determinatione) illud erit. De quo nemo dubitat. Sed sic non est volens salutem omnium omnino hominum, ut patet ex dictis.

Itaque dicta voluntas in Deo absoluta quidem est ex parte actus, & subjecti; conditionata tamen ex parte objecti, nempe, si aliæ causæ, à quibus dependet illa salus, non impediantur, sed concurrant ad illam. Et licet, dum conditio se tenet ex parte actus, & subjecti, tunc verum sit, quod non est actus, sed velleitas, quæ explicatur per ly, Vellem; v. g. eum dico, Si Petrus veniret, vellem hoc, tunc non habeo actum volitionis, sed significo, quod haberem illum in hypothesi, quod Petrus veniret: equidem quandò conditio solum se tenet ex parte objecti; prout jam diximus fieri in casu proposito; tunc est verus actus, qui non explicatur per Vellem; sed per ly, Volo, v. g. Volo, ut si Petrus veniat, habeat centum florenos, nullà alià expectatà voluntate, Petro venienti debentur centum floreni. Sic ergo impresentiarum Deus vult, omnes homines salvos fieri, sive vult ipsi dare vitam æternam, si observaverint mandata ejus, aut media salutis eis applicata fuerint, sic ut, posita conditione, absque alia voluntate, quæ saltem virtualiter in hac non contineatur, ipsi debeatur vita æterna.

Sed contrà, dicit aliquis: Si talis voluntas esset efficax, id proveniret ex oblatione mediorem, quæ Deus offert; sed talis oblatio oriri potest ex simpli desiderio; ergo illa voluntas non est efficax. Probatur Minor: nam in humanis pater desiderat, filium evadere doctum, & tali desiderio offert illi pecunias &c. ergo non est necessaria intentio efficax. Respondet Felix supra num. 16. desiderium patris in tali casu esse efficax; nam (inquit) media non oriuntur, nisi à voluntate efficaci. Distinguunt Adversarii; nisi à voluntate efficaci mediorem, concedunt; nisi à voluntate efficaci finis, negant. Videmus (inquiunt)

56. Quia Scotus intelligat per voluntatem beneplaciti.

57. Voluntas antecedens est absoluta ex parte actus et subjecti, conditionata ex parte objecti.

58. Objicitur contra efficaciam dictæ voluntatis.

Solutio ex Felice.

Impugnatur.

infantes, qui in uteris matris, vel in lucem editi inopinatè antequàm ad Baptismum perveniant moriuntur, non perire, quia ipsi nolunt salutis medium suscipere; vel quia parentes, aut ministri Ecclesiæ nolunt ipsi illud medium administrare, cum id aliquandò vehementer cupiant; sed quia Deus non vult ipsos salvari, vult enim illos præmaturè rapere, antequàm possint ad Baptismi gratiam, salutisque unicum per se relictum medium (si Baptismum sanguinis comprehendas) pervenire.

59.
Confirmatio ex D. Aug.

Sic quippe scribit D. Aug. lib. de Bono pers. c. 12. Neque enim fato cogitur Deus illis infantibus subvenire, illis autem non subvenire, cum sit utriusque causa communis: aut res humanas in parvulis non divinà providentià, sed fortuitis agi casibus opinabimur, cum rationales vel damnanda vel liberanda sint anima, quandoquidem nec passer cadit in terram (Matth. 10. v. 29.) sine voluntate patris nostri, qui in caelis est; aut parentum negligentia sic tribuendum est, quòd parvuli sine Baptismo moriuntur; ut nihil ibi agant superna iudicia; tamquam ipsi, qui hoc modo malè moriuntur, parentes sibi negligentes voluntate proprià, de quibus nascerentur, elegerint. Quid dicam, quòd parvulus aliquandò, antequàm illi per ministerium baptizantis succurri possit, exspirat? Plerumque enim festinantibus parentibus, & paratis ministris, ut Baptismus parvulo daretur, Deo tamen volente non datur, qui eum parvulum in hac vita non tenuit, ut daretur. Ergo saltem respectu istorum parvulorum propriè verum esse non potest, quòd Deus velit omnes homines salvos fieri; sed ut de parvulis etiam sententia Pauli verificetur, ad aliquam ex tribus expositionibus ab Aug. traditis, recurrendum erit. Vide eas sup.

60.
Quomodo Deus velit salvos fieri parvulos, qui moriuntur sine Baptismo, ex S. Prospero.

Hanc difficultatem attingit S. Prosper lib. 2. de Vocat. Gentium c. 23. dicens: Et cum quarimus: quomòdò omnes homines salvos fieri velit, qui non omnibus illud tempus impertit, in quo per voluntariam fidem percipiendæ gratia sunt capaces? Ecce quaestio. Eo putas, hunc S. Patrem recurrisse pro eius solutione ad unam ex tribus expositionibus D. Augustini? Noli putare, si non velis errare. Quid ergo respondet? Non irreligiosè (inquit) arbitror credi, neque inconvenienter intelligi, quòd isti paucorum dierum homines ad illam pertineant gratia partem, qua semper universis est impensa nationibus: quæ utique si benè eorum uterentur parentes, etiam ipsi per eosdem juvarentur. Omnium namque exordia parvulorum, totaque illa principia rationalis infantia sub arbitrio jacent voluntatis aliena, nec ullo modo eis, nisi per alios consuli potest: & consequens est, illos ad eorum pertinere consortium, quorum vel recto, vel pravo aguntur affectu. Sicut enim ex aliena confessione credunt, ita ex aliena infidelitate, aut dissimulatione non credunt. Et cum ipsi nec presentis vitæ desiderium habuerunt, nec futura: quam ipsorum factum est nasci, tam ipsorum effectum non renasci.

61.
Prospero non opponitur D. Augustino.

Nunquid hic aliud clamat discipulus, aliud nuntiat Magister? Nequaquam; sed optimè inter se conveniunt, ut patet ex illis verbis D. Aug. sup. relatis: Tamquam ipsi, qui hoc modo

malè moriuntur, parentes sibi negligentes, voluntate proprià, de quibus nascerentur, elegerint. Tantum ergo vult S. Doctor, non pendere à voluntate parvulorum, quæ adhuc nulla est in ipsis, ut renascantur, ac proinde pereant. Sed totum provenire (putà, ut salventur, vel pereant) ex voluntate parentum, qui utuntur, vel non utuntur gratià sibi concessà, quæ si uterentur, ut loquitur Prosper, ipsi per eosdem juvarentur. Sicut autem (inquit Prosper sup.) circa majores, præter illam generalem gratiam parvis atque occultius omnium hominum corda pulsantem excellentiore opere, largiori munere, potiori virtute vocati specialis exercitur; ita etiam circa innumerum parvulorum eadem manifestatur electio. Quæ quidem nec illis, qui renati non sunt in parentibus, defuit; sed illis, qui renati sunt, præ parentibus affuit: ita ut multis sepe, quos suorum impietas deseruit, alienorum cura servierit, & ad regenerationem venerint per extraneos, quæ eis non erat providenda per proximos.

Sed eam, dicit al quis, Aug. non solum loquitur de iis parvulis, qui percutuntur ex negligentia parentum; sed etiam de talibus, quibus, non obtante diligentia parentum, & ministrorum, nequit applicari Baptismus Deo sic volente, & idèò damnantur. Respondetur: Aug. in loqui, ut contra Pelagianos exemplo parvulorum offendat, gratiam efficacem nobis non dari ex meritis; & ne recurrerent ad merita, vel demerita parentum, omnia refundit in voluntatem Dei, scilicet ordinantis causas naturales, ut in eis indirectè velit negationem applicationis Baptismi; idque iusto Dei iudicio, propter peccatum originale. Voluntas ergo illa Dei est quidem positiva respectu est. Cuius naturalis; tamen solum permissiva respectu damnationis parvuli, de quo plura alio loco, ubi de Providentià supernaturali circa parvulos.

Tantum hic addo (quod lego apud Smilleg sup. nu. 32.) ad hoc, ut Deus dicatur propriè velle omnes salvos fieri, etiam infantes, non requirit, quòd suspendat actionem causarum, quæ possunt infantibus præmaturam mortem inferre; sed sufficit, quòd velit ex vera intentione salvandi omnes, quantum in ipso est, conferre media per se sufficientia, ut parvuli salutem consequantur; estò per accidens, seu aliunde contingat, illa media impediti: sicut verò illa media, partim principia naturalia, quibus parvulus in lucem edi potest; partim parentes, vel ministri Ecclesiæ, qui possunt parvulo in lucem edito Baptismum administrare. Quod potest declarari exemplo adultorum; nam propriè dicitur Deus velle, etiam illum ad ultimum salvum fieri, qui existens in statu peccati mortalis inopinatè incidit in amentiam, & sic moritur sine penitentià, & sic damnatur; inquam, Deus, quantum in se est, istum salvum fieri; quia media sufficientia ad salutem illi dare voluit ex hæcero affectu salutis ejus, estò nolit impedire causas naturales, quibus per accidens fit, ut iste in amentia moriatur, nec ei possint media salutis applicari. Sic Theod. Aliud exemplum, quo utrumque confirmatur,

firmatur, tam de adultis scilicet, quam de parvulis, habes sup. apud Scotum 1. dist. 46. n. 3. de Rege, qui vult omnes subditos pacifice vivere, & quiete, etiam si non tollat omnia, ex quibus humana malitia occasio nem. sumit non re- que vivendi: quia prudentia dicitur, Rectorem posse, & debere: ad majora mala vitanda qual- dam mali occasiones permittere, quas absolute posset removere.

Plura addi possent ad idem propositum, sed refero ea in alium locum, ubi disputabimus, an Deus tam parvulis, quam adultis det media sufficientia ad salutem. Tantummodo hic sub- scribam, quae de hac materia, seu verbis Apo- stoli docet Joan. Poncius in suo Cursu Theol. disp. 6. n. 20. 21. & 22. Primum, quod praedictus locus Pauli possit intelligi de voluntate efficaci, sicut Aug. intellexit, & quod hoc non obstante, possit intelligi de efficaci, & inefficaci: quia idem locus Scripturae potest habere diversos sensus literales. Secundum, quod Aug. quando intellexit illum locum de voluntate efficaci, & proinde usus est sensibus illis accommodis, ut dicitur, non negavit tamen, quin possit aliter intelligi de utraque voluntate respective ad singulos, sine ullius exceptione: nam non dixit ulli, quod sic non possit intelligi, & quando- quidem verus sit, si de utraque intelligatur, male negaret, quod sic intelligi posset, nec id conse- quenter sine causa urgentissima, qualis assignari nequit, tanto Doctori imputandum. Propterea autem ille eum locum intellexit in sensibus il- lis accommodis, aut per accommodationem, quia agebat de voluntate efficaci, & propterea non debebat curare de aliis sensibus istius loci. Docet: quomodo conciliari possent multi DD qui circa expositionem illius loci videntur dissentire, nam qui eum intelligunt de volun- tate antecedenti, non negant forte, quin etiam possit intelligi de voluntate efficaci & conse- quenti cum Aug. sed volunt tantum, quod, hoc non obstante, possit intelligi de voluntate antecedenti, hoc est, de voluntate, quae Deus desiderat omnium sine ullius exceptione homi- num salutem, abstrahendo a voluntate particu- lari efficaci, quam habet salutaris aliquorum, quomodo ex dictis patet, illum locum optime posse intelligi. Et qui intelligunt eum Aug. illum locum de voluntate efficaci, forte non negant, & certe non debent negare, quin etiam intelligi posset alio modo. Hucusque Pon- cius, non adeo male. Sed nota, quod sequitur.

Docet denique dictus Auctor, male ex illo loco colligi a perisique, praesentim Recentioribus, omnibus, etiam reprobis, dari a Deo gratiam sufficientem intrinsicam: nam quamvis talem non daret, sicut revera non dat parvulis ante usum rationis morientibus, adhuc ille lo- cus esset verus de singulis hominibus sine ulla exceptione: quia per hoc quod Deus instituerit Sacramenta, quibus singuli salvari possent, & quod salus uniuscujusque placeret ipsi, & quod juster Evangelium praedicari omnibus homi- nibus, nemine decepto, & quod suaserit omni-

bus vivere bene, quamvis nihil aliud faceret, modo positive non impediret salutem ullius, posset dici, velle omnes salvos esse. Hae ille. Quae an vera sint, colliges facile ex jam dictis, & ex alibi dicendis. Addit porro, Sed & pel- simè: Etiam ex eo, quod Aug. intellexerit illum locum de voluntate efficaci, negatur ab aliquibus gratia sufficiens conferri singulis; quia, ut dixi, S. Aug. non negavit, quin alio modo in- telligi posset. Et praeterea, quamvis alio modo non posset intelligi, non sequeretur, quin daretur gratia sufficiens; quia ea non obstante, posset dici, & esse verum, quod in illo loco non agatur de ipsa, sed solum de gratia efficaci, quae est illa, quae provenit a voluntate efficaci. Ita Poncius; tu cogita, an rectè, ego alibi de gratia sufficiens tractabo, ibique ostendam, hanc voluntatem salvandi omnes fuisse in Deo, etiam post praevium Ad peccatum.

Hic pro fine quaero: utrum voluntas ante- cedens sit libera, an verò necessaria. Esse libe- ram, docet Felix sup. n. 18. cum aliis, quos ci- tar, & probat: nam est voluntas efficax, quae respicit objectum creatum: ergo non est neces- saria, sed libera. Sic ille. Probat Consequen- tia: quia bonum creatum non necessitat Deum, ne alioquin ab eo dependeat, quod est imper- fectionis arenda à Deo. Vide superius dicta de amore creaturarum possibilium, ut omitam, objectum speciale hujus voluntatis, ut paulò superius dictum fuit, non esse salutem tantum possibilem, sed verè futuram quamvis sub con- ditione. An putas, Deum necessariò ordinasse hominem ad salutem aeternam? Si illa ordinatio libera fuit, ut communiter docetur, quidni etiam voluntas salvandi omnes, quae nequit in- telligi sine tali ordinatione? Interim non de- sunt, qui existimant illam voluntatem esse ne- cessariam; quia, inquit, est objectum bo- num, quod nequit non placere Deo. Et praete- rea; quia nequit esse actus liber in Deo sine mutatione physica objecti. Sed haec, inquit Fe- lix sup. non convincunt: nam, ut saepe dixi, bo- num creatum non necessitat Deum. Rursus: Ad actum liberum Dei non requiritur mutatio physica in objecto, sed sufficit extrinseca deno- minatio voliti; haec ille, quae satis patet ex sup. dictis, idèdque amplector sententiam Fe- licis, quidquid dicat Poncius sup. n. 27. ubi lo- quens de praeepto confessionis, & voluntate salvandi omnes, inquit, probabile sibi videri, quod Deus non habeat volitionem liberam formaliter terminatam ad ipsam confessionem, quae non ponitur, neque etiam ad salutem eor- um, qui non salvantur; sed quod, quia Con- fessio illa est bona secundum se, sicut & salus cornu, qui non salvantur, habeat aeternam ne- cessarium inefficacem utriusque, ob quem amo- rem liberè habet alias volitiones, unam prae- cipiendi Confessionem, alteram dandi auxilia aliqua & media, quae possent sufficere ad sa- lutem omnium, si applicarentur. Sic ille. Mihi autem videtur probabile; quod Deus, praeter simplicem complacentiam, quam habet in

L 3 salute

An opposi- tum sequatur.

66. Virum vo- luntas an- tecedens sit libera. Pars affirmans probatur ex Felice.

Probatu- oppositum.

Auctor am- plectitur sententiam Felicit. Poncius.

64. Quid sit...

65. Docet...

66. Virum...

Respon-
sur ad ar-
gumentum
Ponci in
contrariū.

salute omnium, etiam dæmonum, & hominum damnatorum, habeat insuper voluntatem liberam, & aliquo modo efficacem, formaliter terminatam ad ipsam salutem eorum, qui non salvantur. Et idem dico de Confessione, quæ non ponitur, eum tamen posset, & deberet poni. Tamen quippe præceptum Confessionis sit voluntas signi, ut patet ex ante dictis; equidem adjunctam habet, & significat veram internam voluntatem Dei, quæ non solum vult obligare hominem peccatorem ad Confessionem; sed etiam, quæ vult ipsam Confessionem, tamquam rem bonam, dando media sufficientia ad eam ponendam; ad impossibile namque nemo obligatur; si ergo intendit obligationem, consequenter intendere debet media necessaria ad eam actum ponendum; sed de hoc alio loco latius.

67:
Dicitur A.
post. Vult,
omnes
Ergo. potest
intelligi de
voluntate
anteecedente
& conse-
quente.

Cæterum Poncius sup. n. 16. advertit, quæstionem, de qua hæcenus disputavimus, scilicet de qua voluntate intelligi debeat dictum Apostoli: *Vult, omnes homines salvos fieri*, quàmvis multis appareat gravissima, fortasse non esse nisi de nomine. Ipse autem num. 18. sic ad eam respondet: Ille locus non debet intelligi de voluntate antecedenti tantum, nec etiam de con-

sequenti tantum; sed optimè potest intelligi de utraque; non quòd respectivè ad singulos debeat intelligi de utraque; sed quòd respectivè ad aliquos debeat intelligi de antecedenti, & ad alios de consequenti. Ad reprobos utique de antecedenti; ad prædestinatos autem de consequenti. Itaque quòd ad rem attinet, in qua omnes conveniunt, & convenire debent: Multi (imò omnes) *sunt vocati, pauci verò electi*. Pauci, inquam, in comparatione pereuntium; sine comparatione autem pereuntium, & ipsi multi, vocati, inquam, omnes per voluntatem antecedentem, quæ media sufficientia ad salutem omnibus offeruntur, quàmvis non ab omnibus acceptentur, aut omnibus applicentur: electi verò pauci per voluntatem consequentem, quæ media efficacia ad salutem eis conferuntur; & idè hi salvi fiunt, illi autem in æternum damnantur. Et ecce pervenimus ad prædestinationem, & reprobationem, de quibus disp. sequenti diffusè, secundum exigentiam tantæ rei, tractandum erit. Porro in hac disputatione adhuc restant duæ Sectiones, una de Affectibus divinæ voluntatis, altera verò de ejus virtutibus. Erit igitur

SECTIO QUINTA

DE AFFECTIBVS DIVINÆ VOLVNTATIS.

1:
Quid sig-
nificet pas-
sio animi.

Uàmvís constet (auditis Smil. sup. n. 49.) in Deo propter spirituales naturam non esse passionem animi, prout hoc nomine, juxta primam ejus impositionem, significatur quædam affectio appetitûs sensitivi conjuncta cum quadam corporis alteratione; tamen cum similes affectiones, quas patitur appetitus sensitivus, inveniantur in appetitu nostro rationali; hinc quæri potest, an passio voluntatis, ut per se abstrahit ab immutatione corporali, possit concipi sine imperfectione, & sic divinæ tribui voluntati. Quòd autem dentur tales passiones, expressè docet Scotus 3. dist. 33. q. un. 8. *Hæc opinio verè. Tertia ratio de moderatione, nu. 9. dicens: In voluntate sunt passiones secundum Aug. 14. de Civit. c. 5. & 6. Igitur si propter moderationem passionum ponenda sit virtus in supremo illius potentia, in qua est passio; sequitur, quòd cum in suprema parte anima, scilicet voluntate, sint aliqua passiones, quòd ibi ponemur virtutes. Item 4. dist. 49. q. 7. vers. Ad rationes in oppositum, n. 5. ubi sic ait: Dicendum est, quòd sunt passiones quedam, quæ insunt cum mutatione, & alteratione partis sensitivæ, & non sunt sine immutatione organi, & illæ sunt totius conjuncti; aliæ sunt passiones tantum spirituales, & illæ possunt sine omni mutatione, quæ est in organo, fieri, & tales sunt (passiones) anima.*

Dantur
passiones in
voluntate.
Scotus.

2.

Hic ergo dubitatur, an illæ, quæ vulgò nu-

merantur animæ passiones, sint in Deo. Secundo; an sint in Deo sub ratione passionis. Et ad prioris dubii explicationem supponimus (sicquit Smil. sup.) ut communior (an sit verior, non est hic examinandi locus) divisionem passionis in undecim membra, quæ colligit D. Tho. 1. 2. q. 23. a. 4. nempe, amorem, odium, desiderium, fugam, delectationem, tristitiam, spem, desperationem, timorem, auidaciam & iram; ex quibus sex priores ad appetitum concupiscibilem, quinque posteriores ad irascibilem appetitum pertinere docet. Sic ille. Et de his omnibus est difficultas, quàmvis major de una, quàm de aliâ. Incipiam ab ea, quæ eerta est. Sed, amabò, quæ isthæc? Amor, pro quo instituitur

CONCLUSIO I.

Reperitur in voluntate Dei amor amicitia (saltem latè) circa creaturam rationalem; solius concupiscentia circa irrationalem.

Affectum amoris esse actum & formaliter in Deo, nemo ambigit, qui vel creditur Scripturæ, vel ratione naturali ducitur; nam Sapientia 11. v. 25. dicitur de Deo: *Diligentia omnia*